

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060203

DOM
2018-06-13
Stockholm

Mål nr
M 6745-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, deldom 2017-06-15 i mål M 4234-15, se bilaga A

PARTER

Klagande

Länsstyrelsen i Jönköpings län
551 86 Jönköping

Motpart

Njudung Energi Vetlanda AB, 556107-7248
Box 154
574 22 Vetlanda

Ombud: Advokaten Mårten Bengtsson
Advokatfirman Åberg & Co AB
Box 16295
103 25 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd till verksamhet vid avfallsanläggningen på fastigheten Flishult 1:9 i Vetlanda kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

1. Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens deldom enligt följande:

- a) Villkor 6 upphävs och ersätts med en provisorisk föreskrift, P 1. Föreskriften har samma lydelse som det upphävda villkoret 6.
- b) Under rubriken ”Uppskjuten fråga” införs ett nytt fjärde stycke med följande lydelse:

Dok.Id 1415381

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

Bolaget ska under en prøvotid genomföra en fördjupad karakterisering av lakvatten från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall. Bolaget ska senast tre år efter det att domen i detta mål fått laga kraft till mark- och miljödomstolen ge in en prøvotidsredovisning som beskriver förutsättningarna för lokal rening av vattnet och kostnaderna för en sådan hantering.

Utredningen ska redovisa innehållet i vattnet av sådana prioriterade och särskilt farliga ämnen som finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4, analysresultat och en utvärdering av den fördjupade karakteriseringen. Bolaget ska även ge in förslag till slutliga villkor avseende hanteringen av lakvatten från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall.

2. Mark- och miljööverdomstolen förelägger bolaget att komplettera ingiven statusrapport med de uppgifter som krävs enligt 1 kap. 23 § industriutsläppsförordningen (2013:250). Samråd ska ske med tillsynsmyndigheten om statusrapportens närmare innehåll. Uppgifterna ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast sex månader efter att denna dom har fått laga kraft.
-

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen i Jönköpings län har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens deldom på så sätt att villkor 6 ersätts med en s.k. provotidsföreskrift samt att frågan om slutliga villkor för hanteringen av lakvatten från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall skjuts upp.

Länsstyrelsen har även yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska återförvisa målet till mark- och miljödomstolen för vidare handläggning i den del som berör inlämnad statusrapport.

Njudung Energi Vetlanda AB har i första hand motsatt sig att villkor 6 ändras till en provotidsföreskrift samt att frågan om slutliga villkor för hanteringen av lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall skjuts upp. Bolaget har i andra hand medgett en provotid för åtgärder som kan vara motiverade med anledning av det kontrollprogram som föreskrivits enligt villkor 8. Bolaget har också medgett att komplettera statusrapporten.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Länsstyrelsen har till stöd för sin talan anfört i huvudsak följande:

Målet rör den principiellt viktiga frågan om det är lämpligt att leda lakvatten och annat förorenat vatten från en deponi för icke-farligt avfall till ett kommunalt reningsverk. Det är inte möjligt att utan ytterligare utredningar avgöra om det är skäligt, på det sätt som mark- och miljödomstolen funnit, att göra avsteg från ett lokalt omhändertagande.

Bolaget har inte genomfört någon fördjupad karakterisering av lakvattnet. För att göra en skälighetsbedömning krävs först en ytterligare analys av vilka föroreningar som finns i lakvattnet och en utredning av vilken teknik som är bäst för att rena dessa

föreningar. Det är inte möjligt att bedöma riskerna av att leda lakvattnet till ett kommunalt reningsverk förrän en sådan utredning skett.

Utredningen bör ske inom ramen för en provotid och inte inom ramen för ett kontrollprogram. Det är oklart vad tillsynsmyndigheten kan vidta för åtgärder om farliga ämnen skulle påvisas i kontrollprogrammet.

Statusrapporten har inte granskats av mark- och miljödomstolen. Ingiven statusrapport är bristfällig eftersom den inte omfattar det område där ytterligare verksamhet kommer att bedrivas. Om rapporten inte kompletteras kommer det inte vara möjligt att kontrollera vilken status områdena som kan komma att tas i anspråk hade när ansökan lämnades in. Mark- och miljödomstolen är i egenskap av tillståndsmyndighet den som har att granska och förelägga om kompletteringar av statusrapporten, varför den fortsatta handläggningen bör ske där.

Bolaget har till stöd för sitt bestridande anfört i huvudsak följande:

Reningsverket, för vilket bolaget är huvudman, är särskilt väl lämpat för rening av kväve och bolaget har inte något emot att också fortsatt ta emot lakvattnet från anläggningen. Karakterisering av lakvattnet har skett av ett antal ämnen, däribland samtliga ämnen som omfattas av de uppställda begränsningsvärdena i villkor 6 till tillståndet. Utredningar beträffande lakvattnets innehåll av bekämpningsmedel och PFAS har visat på låg eller mycket låg förekomst av föreningar i lakvattnet från deponin för icke-farliga avfall.

En fortsatt avledning till det allmänna reningsverket är mest ändamålsenlig. Avledning till recipient skulle medföra ytterligare miljöpåverkan och förorsaka betydande kostnader för anläggande av en lokal reningsanläggning. Det är inte rimligt med hänsyn till den obefintliga miljönyttan. Det finns en betydande risk att bolaget inte kan fortsätta med deponering av icke-farligt avfall om tillståndsmyndigheten efter provotiden skulle bedöma att lakvatten inte får överföras till reningsverket. Detta skulle få stora konsekvenser för lokala och regionala verksamheter samt negativa

verkningar ur ett miljö- och samhällsekonomiskt perspektiv med beaktande av anläggningens allmännyttiga karaktär.

En prøvotid bör i stället omfatta de ytterligare krav på rening som kan aktualiseras med anledning av den karakterisering av ämnen som bolaget åtagit sig att göra som en del av kontrollprogrammet i villkor 8.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Avledande av lakvatten från deponi för icke-farligt avfall

Alla som bedriver eller avser bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte ska vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik, 2 kap. 3 § miljöbalken. Kraven gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem, se 7 § samma kapitel. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

Mark- och miljödomstolen har i ett tidigare avgörande (se Mark- och miljööverdomstolens dom 2012-02-29 i mål nr M 10600-10) konstaterat att lak- och dagvatten från avfallsanläggningar typiskt sett inte är lämpade för avledning till kommunala reningsverk. I vissa enskilda fall har avledning dock kunnat godtas under en begränsad övergångstid eller av delströmmar som med fördel låter sig behandlas i det kommunala reningsverket (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens domar 2015-02-10 i mål nr M 1865-14 och 2016-06-22 i mål nr M 576-15).

Det är bolaget som har att visa att lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall är lämpat för avledning till det kommunala reningsverket. Den omständigheten att reningsverket inte har något emot att fortsatt ta emot det lokalt behandlade

lakvattnet från anläggningen kan inte ensamt vara avgörande i det hänseendet, särskilt med hänsyn till att det är bolaget som är huvudman för reningsverket. Utredningen i målet visar att lakvattnet från anläggningens icke-farliga avfall har en låg förekomst av föroreningar. Det framgår emellertid att halter av organiska ämnen och salter i vissa fall har tenderat att vara oförändrade eller i vissa fall högre efter den lokala behandlingen. Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår att lakvattnets kvalitet vad gäller nedbrytbarhet som BOD₇/COD_{cr} har försämrats och inte klarar anslutningspolicyns värde. Den planerade verksamheten på anläggningen kommer innebära att mängden lakvatten kommer att öka. Om det kan påverka framtida halter av föroreningar i lakvattnet för icke-farligt avfall är inte närmare utrett. Länsstyrelsen har genom det projekt avseende karakterisering av lakvatten från deponier avseende åren 2005–2015 också visat på behovet av att utreda lokalt omhändertagande av lakvatten.

Mot bakgrund av den restriktivitet som råder ifråga om avledning av lakvatten till kommunala reningsverk är det inte orimligt att bolaget under en provotid utreder förutsättningarna för lokalt omhändertagande av lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall. Det är vidare rimligt att bolaget undersöker lakvattnet närmare genom en fördjupad karakterisering och redovisar vissa ämnen. Villkor 6 bör därför upphävas och ersättas med en provisorisk föreskrift. Utredningen och förslag till slutliga villkor för denna hantering av lak- och dagvatten ska ges in till mark- och miljödomstolen senast inom tre år från det att domen i målet har fått laga kraft.

Statusrapporten

Bolaget har medgett att komplettera statusrapporten i enlighet med länsstyrelsens begäran. Mark- och miljööverdomstolen finner inga hinder mot detta. I detta fall har bolaget gett in sin statusrapport till tillståndsmyndigheten som en del av bolagets ansökan om tillstånd, se 22 kap. 1 § första stycket 7 miljöbalken och 24 § första stycket 1 industriutsläppsförordningen (2013:250). Med hänsyn till det och då målet vid mark- och miljödomstolen ännu inte är slutligt avgjort på grund av pågående provotidsutredningar är det lämpligt att kompletteringen av statusrapporten ges in dit

inom ramen för det pågående målet. Kompletteringen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten. Med hänsyn till att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att tillståndsdomen inte har fått laga kraft är det viktigt att kompletteringen av statusrapporten sker så snart som möjligt. Den ska därför ges in senast sex månader efter att denna dom har fått laga kraft.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2018-07-11

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Per Sundberg och Malin Wik, referent, tekniska rådet Yvonne Eklund samt f.d. hovrättsrådet Eywor Helmenius

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Johan Eriksson

Rättelse/komplettering

Dom, 2017-06-15

Rättelse och komplettering, 2017-06-30

Beslut av: rådmannen Cecilia Giese Hagberg

Rättelse/komplettering

Deldom, 2017-06-15

Rättelse, 2017-06-30

Beslutad av: rådmannen Cecilia Giese Hagberg

Under rubriken ”DOMSLUT” på sid. 2 andra stycket sägs att ”Tillståndet avser följande verksamheter enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251)” och åtföljs av ett antal onummerade punkter, varav den nästsista punkten p.g.a. skrivfel, rätteligen, ska ha följande lydelse.

- återvinning/bortskaffning av farligt avfall enligt vissa förfaranden i bilaga 2 och 3 avfallsförordningen

Under rubriken ”ANSÖKAN” på sid. 16 ska den text som anges till höger om punkt 54 § 90.435 p.g.a. skrivfel, rätteligen, ha följande lydelse.

- 54 § 90.435återvinning/bortskaffning av farligt avfall enligt vissa förfaranden i bilaga 2 och 3. (B)

SÖKANDE

Njudung Energi Vetlanda AB, 556107-7248
Box 154
574 22 Vetlanda

Ombud: Advokat Mårten Bengtsson
Advokatfirman Åberg & Co AB
Box 16295
103 25 Stockholm

SAKEN

Ansökan om tillstånd till verksamheten vid avfallsanläggning på fastigheten
Flishult 1:9 i Vetlanda kommun

Avrinningsområde: 74
Koordinater (SWEREF99TM) N: 6362800 E: 499500
Verksamhetskoder, IED: 90.45, 90.240, 90.300, 90.320, 90.406

DOMSLUT

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Njudung Energi Vetlanda AB (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken för att inom fastigheten Vetlanda Flishult 1:9 årligen ta emot, sortera, behandla, mellanagra, återvinna och bortskaffa högst 300 000 ton avfall, exklusive massor för konstruktionsändamål, varav högst 100 000 ton farligt avfall. Av detta avfall får högst

- a) 150 000 ton deponeras årligen, varav 50 000 ton farligt avfall,
- b) 300 000 ton behandlas, varav maximalt 70 000 ton brännbart avfall får flisas/krossas och maximalt 35 000 ton brännbart avfall får samtidigt lagras.

Tillståndet medger deponering av totalt 1 800 000 m³ avfall, varav totalt farligt avfall får utgöra högst 150 000 m³.

Tillståndet avser följande verksamheter enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (2013:251).

- mellanlagring av annat avfall än farligt avfall,
- mellanlagring av farligt avfall,
- sortering av annat avfall än farligt avfall,
- bearbetning av animaliska biprodukter, ej förbränning,
- deponering av annat avfall än inert eller farligt avfall,
- deponering av farligt avfall,
- återvinning/bortskaffning av annat avfall än farligt avfall (biologisk behandling, förbehandling för förbränning, bearbetning av slagg, aska samt fragmentering av metallavfall m.m.),
- återvinning genom mekanisk bearbetning, icke-farligt avfall,
- biologisk behandling, icke-farligt avfall,
- återvinning/bortskaffning av uppgrävda massor/farligt avfall,
- återvinning/bortskaffning av uppgrävda massor,
- bortskaffning av annat avfall än farligt avfall genom biologisk, fysikalisk-kemisk behandling, förbehandling genom förbränning, samförbränning/-behandling av slagg/aska,
- återvinning/bortskaffning av farligt avfall enligt vissa förfaranden i bilaga 3 avfallsförordningen
- återvinning/bortskaffning av farligt avfall från andra anläggningar

Tillståndet avser även slurrytillverkning och kompostering av hästgödsel, samt icke tillståndspliktiga metoder som kan godkännas av tillsynsmyndigheten inom ramen för detta tillstånd.

Tillståndet till mottagning omfattar alla de avfallstyper som anges i bilaga 4 till avfallsförordningen (2011:927) och för vilka verksamheten har befintliga behandlingsmetoder eller andra metoder som tillsynsmyndigheten har godkänt, med undantag för följande punkter under avsnitt 18 (sjukvård, veterinärverksamhet m.m.): 18 01 02, 18 01 03 och 18 02 02 (avser bl.a. kroppsdelar och smittfara).

Ytterligare avfallskategorier kan tillkomma om de kan godkännas av tillsynsmyndigheten som en mindre ändring av verksamheten.

Villkor

1. Om inte annat framgår av denna dom ska anläggningen utformas, arbetena utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angett eller åtagit sig i målet.
2. Kemiska produkter och farligt avfall ska lagras och i övrigt hanteras så att spill och läckage inte förorenar omgivningen. Om inget annat anges nedan ska kemiska produkter och farligt avfall förvaras på en yta som är tät och skyddad från nederbörd. Förorenat vatten från dessa ytor ska samlas upp och avledas via behandlingssystemet för lakvatten. Tät yta med flytande farligt avfall i behållare ska vara invallad. Invallningarnas respektive uppsamlingsvolym ska motsvara minst den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares sammanlagda volym.

Från huvudregeln i föregående stycke görs följande undantag:

- a) Förorenade massor och oflisat impregnerat trä behöver inte förvaras skyddat från nederbörd.
  - b) Villkoret omfattar inte elavfall som förvaras i enlighet med Naturvårdsverkets vid var tid gällande föreskrifter om yrkesmässig lagring, förbehandling och återvinning av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter.
  - c) Efter riskanalys utförd av bolaget får tillsynsmyndigheten medge ytterligare undantag från kravet på nederbördsskydd avseende visst avfall.
3. Förorenat vatten från deponin för farligt avfall med tillhörande ytor ska samlas upp och avledas till lakvattenbehandlingssystemet för farligt avfall.
  4. Lakvatten från deponin för farligt avfall och förorenat vatten från tillhörande ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av farligt avfall ska före avledning till recipient genomgå behandling. Avledning ska därefter ske till

det lokala uppsamlingsmagasinet. Innehåll av föroreningar i det vatten som avleds från det lokala uppsamlingsmagasinet till recipient får inte överstiga följande begränsningsvärden (per batch). Provtagning ska ske vid varje utsläppstillfälle på ett representativt sätt för den utsläppta vattenvolymen.

Kontrollparameter	Halt	Enhet
Opoläraalifatiska kolväten	5	mg/l
TOC	100	mg/l
Klorid	400	mg/l
Totalkväve	15	mg/l
Ammoniumkväve	0,5	mg/l
Totalfosfor	0,5	mg/l
pH	6,5 - 10	
Arsenik	7	µg/l
Bly	5	µg/l
Kadmium	0,5	µg/l
Koppar	20	µg/l
Krom	10	µg/l
Kvicksilver	0,1	µg/l
Nickel	18	µg/l
Zink	50	µg/l
Bensen	1	µg/l
PAH	0,5*	µg/l
PCB	0,005	µg/l
Tetrakloreten	10	µg/l
Triklöretylen	10	µg/l

* Tillämpas på summan av halterna av följande ämnen: benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)peylen och inden(1,2,3-cd)pyren.

5. Förorenat vatten från lagrings- och behandlingsytor för icke-farligt avfall ska samlas upp och avledas till lakvattensystemet för icke-farligt avfall.
6. Lakvatten från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall får i anslutningspunkten L1 till överföringsledning till det kommunala avlopps-

reningsverket inte överstiga följande begränsningsvärden, angivna som rullande halvårsmedelvärden.

Kontrollparameter	Halt	Enhet
Bly	25	µg/l
Kadmium	0,05	µg/l
Koppar	200	µg/l
Krom	25	µg/l
Kvicksilver	0,1	µg/l
Nickel	50	µg/l
Zink	200	µg/l
Sulfat	400	mg/l
Magnesium	300	mg/l
Klorid	2500	mg/l
Konduktivitet	500	mS/m
pH	6,5-10	

7. Bullerbidraget från bolagets verksamhet får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än

50 dB(A) dagtid (kl. 06-18)

45 dB(A) kväll (kl. 18-22) samt lör-, sön- och helgdag (kl. 06-18)

40 dB(A) natt (kl. 22-06)

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dB(A) får inte utföras nattetid (kl. 22-06).

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras antingen genom omgivningsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges.

8. Bolaget ska senast sex månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft till tillsynsmyndigheten inge ett reviderat kontrollprogram för verksamheten. I programmet ska fastställas mätmetoder, mätfrekvenser och utvärderingsmetoder för respektive villkorad kontrollparameter. Kontrollen ska även avse prioriterade ämnen samt de särskilt farliga ämnen som finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4 och som av tillsynsmyndig-

heten bedöms vara relevanta för verksamheten, samt PFAS. Förslaget ska därutöver innehålla förslag till recipientkontroll.

Om de villkor 6 angivna halterna inte kan innehållas som rullande kvartalsmedelvärde ska bolaget meddela tillsynsmyndigheten samt inge en åtgärdsplan.

9. Bolaget ska senast sex månader före sluttäckningen av varje etapp redovisa till tillsynsmyndigheten hur kontrollen av tätskiktet ska ske samt en lägningsplan respektive kvalitetsplan över arbetena.
10. Verksamheten ska bedrivas så att lukt, nedskräpning och damning förhindras. Vid återkommande eller annat än helt tillfälliga störningar med lukt, nedskräpning, damning eller förekomst av skadedjur eller invasiva arter ska erforderliga skyddsåtgärder vidtas efter samråd med tillsynsmyndigheten i syfte att omgående minimera störningen.
11. Bolaget ska senast sex veckor - eller den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer - före införandet av nya avfallsbehandlingsmetoder eller av avfallsbehandlingsmetoder som inte tidigare använts på anläggningen, till tillsynsmyndigheten redovisa behandlingsteknik, skyddsåtgärder, renings-teknik samt påverkan på miljön.
12. Lakvattendammar ska dimensioneras så att bräddning till omgivningen kan undvikas. Senast två år efter lagakraftvunnen dom, ska bolaget till tillsynsmyndigheten redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att minimera bräddningsrisken och vilken kapacitet dammarna har. Om bräddning ändå är nödvändig, får bräddning ske efter godkännande av tillsynsmyndigheten.
13. Deponins höjd (plushöjd), exklusive sluttäckningskonstruktion, får vara högst 246,8 m över havet (RH 2000), vilket är 23,0 m över anläggningens referenspunkt.
14. Bolaget ska i samråd med räddningstjänsten och tillsynsmyndigheten upprätta en insatsplan med åtgärder för att bekämpa uppkommen brand inklusive

övningsverksamhet, kontrollrutiner så att fungerande utrustning för brandsläckning och sanering, släckmedel för brandbekämpning finns lätt tillgängligt samt för hantering av släckvatten. Till planen ska knytas en dokumenterad plan för lagring av brännbart avfall med syfte att minimera risken för självuppvärmning och självantändning, detektera och begränsa spridning av brand och möjliggöra en effektiv släckinsats.

Uppskjuten fråga

Mark- och miljödomstolen skjuter, med stöd av 22 kap. 27 § miljöbalken, upp frågan om slutliga villkor för lakvatten och påverkan på grundvattnet. Bolaget ska under en prøvotid utreda förutsättningarna för pumpning av grundvatten för att förhindra vidare spridning av lakvatten via grundvattnet och genomföra provpumpningar för att finna möjligheter att styra pumpningen så att lakvattenspridning förhindras samtidigt med minimering av grundvattenavsänkning och uppumpade mängder.

Bolaget ska senast sex månader efter lagakraftvunnen dom till tillsynsmyndigheten ge in ett förslag till utredningsprogram avseende lakvattnets påverkan på grundvattnet och förslag till plan för propumpning. En sådan utredning ska innehålla åtminstone en inledande mer omfattande karakterisering med de parametrar som normalt ingår i kontrollen av lakvattnet plus de prioriterade ämnena samt de särskilt farliga ämnen som finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4 och som kan bedömas kunna förekomma i lakvatten från anläggningen. Karakteriseringen bör göras i grundvattenrör som är placerade på olika avstånd nedströms anläggningen, i huvudsak enligt bolagets förslag. Undersökningen ska planeras så att källan till läckaget till grundvattnet närmare lokaliseras. Utredningen ska påbörjas efter samråd med tillsynsmyndigheten.

Bolaget ska senast tre år efter lagakraftvunnen dom till mark- och miljödomstolen inge en prøvotidsredovisning inklusive ställningstagande till fortsatt grundvattenpumpning, exempel på möjliga ytterligare åtgärder för att begränsa utlakningen till grundvattnet och förslag till slutliga villkor för lakvattenpåverkan på grundvattnet.

Delegering

Mark- och miljödomstolen överlåter med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken åt tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan erfordras avseende de tillkommande kategorier av avfall som får tas emot vid anläggningen, riskanalys avseende sådant avfall som ska undantas från kravet på nederbördsskydd enligt villkor 2.c); kontroll av verksamheten enligt villkor 8; sluttäckning enligt villkor 9; åtgärder mot lukt, nedskräpning, damning eller vid förekomst av skadedjur eller invasiva arter enligt villkor 10; andra avfallsbehandlingstekniker enligt villkor 11 samt om bräddning enligt villkor 12. Därutöver får tillsynsmyndigheten föreskriva ytterligare villkor om utsläpp av PFAS om fortsatta undersökningar visar på behov av det, samt ifråga om dagvattenhantering.

Igångsättningstid

Avfallsanläggningens nya anläggningsdelar ska ha satts igång senast tio år från det att denna dom vunnit laga kraft.

Verkställighetsförordnande

Detta tillstånd får tas i anspråk utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

Ekonomisk säkerhet

Mark- och miljödomstolen beslutar, med stöd av 15 kap. 35 § och 16 kap. 3 § miljöbalken, att tillståndet får tas i anspråk endast under förutsättning att bolaget ställer en säkerhet för den verksamhet som ansökan avser i en första etapp till 30 miljoner kronor. Säkerheten ska prövas av mark- och miljödomstolen (tillståndsmyndigheten) och därefter förvaras hos Länsstyrelsen i Jönköpings län. Därefter kan säkerheten minskas när sluttäckning har godkänts av tillsynsmyndigheten. Ytterligare etapper får tas i anspråk först när säkerhet för den etappen har inlämnats och godkänts.

BAKGRUND

Flishults avfallsanläggning ägs av Njudung Energi Vetlanda AB (fortsättningsvis benämnt Njudung Energi alternativt bolaget). Bolaget har under prövningen bytt namn från Vetlanda Energi och Teknik AB. Bolaget är ett av Vetlanda kommun helägt bolag. Vid anläggningen har deponeringsverksamhet pågått sedan mitten av 1970-talet och f.n. bedrivs bl.a. mottagnings-, sorterings-, mellanlagrings-, behandlings- och deponeringsverksamhet.

Tillståndsansökan föranleds av att avfallshanteringen och lagstiftningen har förändrats samt att det finns ett behov av att utöka verksamheten. Verksamheten regleras idag av flera olika tillstånd och beslut, vilka behöver samordnas och anpassas till verksamheten av idag.

TIDIGARE BESLUT

Grundtillstånd för verksamheten är dels ett tillstånd enligt miljöskyddslagen till verksamheten vid anläggning för deponering av avfall samt mottagning och mellanlagring av miljöfarligt avfall enligt Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut den 4 april 1996 i ärende dnr. 242-15983-94/242- 10908-95 och dels såvitt avser behandling och deponering av farligt avfall, en deldom från Växjö tingsrätt, miljödomstolen, den 15 december 2004 i mål nr M 3194-03.

Igångsättningstiden för viss verksamhet till vilken tillstånd meddelats i 1996 års grundtillstånd ändrades av Miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen i Jönköpings län genom beslut den 5 oktober 2005 i ärende dnr. 551-15978-0/0685-60-001.

Svea hovrätt, Miljööverdomstolen, upphävde genom dom den 7 november 2005 i mål nr M 445-05 den tidsbegränsning av tillståndet vilken Växjö tingsrätt, miljödomstolen förordnat om i deldomen den 15 december 2004 i mål nr M 3194-03.

Miljödomstolen vid Växjö tingsrätt meddelade ändringstillstånd genom deldom den 26 maj 2009 i mål nr M 1105-08 avseende tillstånd till att bl.a. ta emot, behandla och mellanlagra 100 000 ton farligt avfall per år, samt ändring av vissa i grundtillståndet meddelade villkor.

Växjö tingsrätt, mark- och miljödomstolens. Mark- och miljödomstolen förlängde genom dom den 19 augusti 2014 i mål nr M 1782-14 igångsättningstiden till den 16 juni 2016 för den utökade verksamhet till vilken ändringstillstånd meddelats i deldomen den 26 maj 2009 (mål nr M 1105-08).

I målet M 3194-03 avslutades provotid för utsläpp av lakvatten från FA-deponering med följande utsläppsvillkor.

20. Lakvatten från deponin och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av avfall ska före avledning till recipient minst genomgå behandling i luftad damm med sandfilter. Avledning ska därefter ske till det lokala

uppsamlingsmagasinet. Innehåll av föroreningar i det vatten som avleds från det lokala uppsamlingsmagasinet till recipient (batch) får inte överstiga följande begränsningsvärden.

Ämne	enhet	Enskild batch	Medelvärde av tre tömningar
Opolära alifatiska			
Kolväten	mg/l		5
Arsenik	µg/l	7	7
Bly	µg/l	5	3
Kadmium	µg/l	1	0,7
Koppar	µg/l	20	15
Krom	µg/l	10	7
Kvicksilver	µg/l	1	0,8
Nickel	µg/l	20	18
Zink	µg/l	100	50
Bensen	µg/l		1
PAH	µg/l		0,1*
PCB	µg/l		0,001
Tetrakloreten	µg/l		10
trikloretylen	µg/l		10
TOC	mg/l		100
Klorid	mg/l		500
Totalkväve	mg/l		30
Ammoniumkväve	mg/l		0,5
Nitrit- och nitratkväve	mg/l		20
Totalfosfor	mg/l		1
pH			6,5-10

*tillämpas på summan av halterna av följande ämnen: benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)peylen och inden(1,2,3-cd)pyren.

Villkoret gäller även för det ändringstillstånd som meddelades genom deldom den 26 maj 2009 i mål nr M 1105-08.

ANSÖKAN

Yrkanden

I Njudung Energi yrkar att mark- och miljödomstolen ska lämna bolaget tillstånd enligt miljöbalken för att inom fastigheten Vetlanda Flishult 1:9 årligen ta emot, sortera, behandla, mellanlagra, återvinna och bortskafta högst 300 000 ton avfall, exklusive massor för konstruktionsändamål, varav högst 100 000 ton farligt avfall. Av detta avfall får högst

- 150 000 ton deponeras årligen, varav 50 000 ton farligt avfall,
- 300 000 ton behandlas, varav maximalt 70 000 ton brännbart avfall får flisas/krossas och maximalt 35 000 ton brännbart avfall får samtidigt lagras.

Tillståndet till mottagning ska omfatta de avfallskategorier som anges i bilaga till ansökan och de ytterligare avfallskategorier som kan godtas som en ändring av verksamheten.

Bolaget yrkar också att mark- och miljödomstolen ska

- dels bestämma igångsättningstiden för avfallsanläggningens nya anläggningsdelar till 10 år från dagen för dom
- dels ge bolaget rätt att utnyttja tillståndet utan hinder av att domen inte har vunnit laga kraft.

Förslag till villkor

Njudung Energi föreslår följande villkor för verksamheten.

Slutliga villkor

1. Om inte annat framgår av denna dom ska anläggningen utformas, arbetena utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget angett eller åtagit sig i målet.
2. 2. Kemiska produkter och farligt avfall ska lagras och i övrigt hanteras så att spill och läckage inte förorenar omgivningen. Om inget annat anges nedan ska kemiska produkter och farligt avfall förvaras på en yta som är tät och skyddad från nederbörd. Förorenat vatten från dessa ytor ska samlas upp och avledas via behandlingssystemet för lakvatten.

Från huvudregeln i föregående stycke görs följande undantag:

- a) Förorenade massor och oflisat impregnerat trä behöver inte förvaras skyddat från nederbörd.
- b) Farligt avfall som får deponeras på deponin för icke-farligt avfall behöver inte förvaras skyddat från nederbörd.
- c) Slam, askor och blästersand behöver inte förvaras skyddat från nederbörd.
- d) Villkoret omfattar inte elavfall som förvaras i enlighet med Naturvårdsverkets vid var tid gällande föreskrifter om yrkesmässig lagring, förbehandling och återvinning av avfall som utgörs av elektriska eller elektroniska produkter.
- e) Efter riskanalys utförd av bolaget får tillsynsmyndigheten medge ytterligare undantag från kravet på nederbördsskydd avseende visst avfall.

Tät yta med flytande farligt avfall i behållare ska vara invallad. Invallningarnas respektive uppsamlingsvolym ska motsvara minst den största behållarens volym plus 10 procent av övriga behållares sammanlagda volym.

3. Förorenat vatten från deponin för farligt avfall med tillhörande ytor ska samlas upp och avledas till lakvattenbehandlingssystemet för farligt avfall

4. Lakvatten från deponin för farligt avfall och förorenat vatten från tillhörande ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av farligt avfall ska före avledning till recipient genomgå behandling. Avledning ska därefter ske till det lokala uppsamlingsmagasinet. Innehåll av föroreningar i det vatten som avleds från det lokala uppsamlingsmagasinet till recipient (batch) får inte överstiga följande begränsningsvärden.

Parameter	Enhet	Begränsningsvärde
Opolära alifatiska kolväten	mg/l	5
Arsenik	µg/l	7
Bly	µg/l	5
Kadmium	µg/l	1
Koppar	µg/l	20
Krom	µg/l	10
Kvicksilver	µg/l	1
Nickel	µg/l	18
Zink	µg/l	50
Bensen	µg/l	1
PAH	µg/l	0,5*
PCB	µg/l	0,005
Tetrakloreten	µg/l	10
Trikloretylen	µg/l	10
TOC	mg/l	100
Klorid	mg/l	500
Totalkväve	mg/l	30
Ammoniumkväve	mg/l	0,5
Totalfosfor	mg/l	1
pH		6,5-10

* Tillämpas på summan av halterna av följande ämnen: benso(b)fluoranten, benso(k)fluoranten, benso(ghi)peylen och inden(1,2,3-cd)pyren.

5. Lakvatten från deponin för icke-farligt avfall och förorenat vatten från ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av icke-farligt avfall får i anslutningspunkten L1 som rullande halvårsmedelvärden inte överstiga följande begränsningsvärden.

Parameter	Enhet	Begränsningsvärde
PH	-	6,5-10
Konduktivitet	mS/m	500
Sulfat	mg/l	400
Magnesium	mg/l	300
Klorid	mg/l	2500
Bly	mg/l	0,05
Kadmium	mg/l	0,00005
Koppar	mg/l	0,2
Krom	mg/l	0,05
Kvicksilver	mg/l	0,0001
Nickel	mg/l	0,05
Zink	mg/l	0,2

Om de angivna halterna inte kan innehållas som rullande kvartalsmedelvärde ska bolaget meddela tillsynsmyndigheten samt inge en åtgärdsplan.

6. Bullerbidraget från bolagets verksamhet får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än
50 dB(A) dagtid (kl. 06-18)
45 dB(A) kväll (kl. 18-22) samt lör-, sön- och helgdag (kl. 06-18)
40 dB(A) natt (kl. 22-06)

Arbetsmoment som typiskt sett kan ge upphov till momentana ljudnivåer över 55 dB(A) får inte utföras nattetid (kl. 22-06).

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras antingen genom omgivningsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar. Ekvivalentvärdena ska beräknas för de tidsperioder som anges.
7. Bolaget ska senast sex månader efter det att tillståndet vunnit laga kraft till tillsynsmyndigheten inge ett reviderat kontrollprogram för verksamheten
8. Bolaget ska i god tid före sluttäckningen av varje etapp redovisa till tillsynsmyndigheten hur kontrollen av tätskiktet ska ske samt en lägnings- respektive kvalitetsplan över arbetena.
9. Verksamheten ska bedrivas så att lukt, nedskräpning och damning förhindras. Vid återkommande eller annat än helt tillfälliga störningar med lukt, nedskräpning eller damning ska erforderliga skyddsåtgärder vidtas i syfte att omgående minimera störningen.
10. Bolaget ska senast sex veckor - eller den kortare tid som tillsynsmyndigheten bestämmer - före införandet av nya avfallsbehandlingsmetoder eller av avfallsbehandlingsmetoder som inte tidigare använts på anläggningen, till tillsynsmyndigheten redovisa behandlingsteknik, skyddsåtgärder, renings- teknik samt påverkan på miljön.

Om ett särskilt villkor angående bräddning anses vara erforderligt föreslås följande villkor:

11. Lakvattendammar ska dimensioneras så att bräddning till omgivningen i möjligaste mån inte sker. Om bräddning ändå är nödvändig ska bräddningen ske i samråd med tillsynsmyndigheten och får endast avse vatten som är så rent att någon mera betydande skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön inte uppkommer.

Förslag till bemyndiganden

Njudung Energi föreslår att Mark- och miljödomstolen med stöd av 22 kap. 25 § tredje stycket miljöbalken ska överlåta åt tillsynsmyndigheten att föreskriva de ytterligare villkor som kan erfordras avseende de tillkommande kategorier av avfall som får tas emot vid anläggningen, riskanalys avseende sådant avfall som ska undantas från kravet på nederbördsskydd enligt villkor 2, andra avfallsbehandlingstekniker samt kontroll av verksamheten

Sökandens beskrivning av verksamheten

Lokalisering

Anläggningen är belägen på fastigheten Flishult 1:9 omedelbart söder om länsväg 127 omkring sex kilometer väster om Vetlanda på vägen mot Sävsjö.

De närmast belägna områdena med bostäder utgörs av Hjältaryd och Myresjö, båda belägna på ett avstånd om ca 2,5 kilometer från anläggningen. Närmsta enstaka bostadshus befinner sig omkring 200 meter från anläggningen, norr om länsväg 127. I syfte att erhålla insynsskydd från angränsande vägar finns det runt anläggningen antingen en bevuxen skyddszon alternativt anlagda skyddsvallar.

Översiktlig beskrivning

Vid anläggningen finns det numera en deponi för icke-farligt avfall med tillhörande system för insamling av deponigas, lakvattenhantering, optisk sorteringsanläggning, återvinningscentral samt mottagningsplatta för avvattning av gatubrunnsslam. Deponigasen från deponin för icke-farligt avfall leds f.n. till fjärrvärmeverket i Vetlanda där gasen förbränns. Lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall och området däromkring samlas upp i dammar där vattnet luftas och sedimentation sker. Härfter avleds vattnet till det kommunala avloppsreningsverket i Vetlanda. Vidare komposteras park- och trädgårdsavfall samt mellanlagras icke-farligt avfall vid anläggningen.

Vidare finns det vid anläggningen en deponi för farligt avfall med tillhörande behandlingsplatta och lakvattenssystem. Lakvattnet från deponin för farligt avfall med tillhörande behandlingsplatta samlas upp i en damm med oljeavskiljande funktion. Härfter avleds vattnet via en luftningsbassäng och två parallella dammar utrustade med sandfilter samt en kontrolldamm, för att efter godkänd provtagning släppas till recipienten.

Sedan våren 2014 kan lakvattnet dessutom ledas genom ett kompletterande reningssteg med filter om så erfordras p.g.a. utsläppsvärden.

Med stöd av nuvarande tillstånd uppför bolaget f.n. en slurryanläggning.

Verksamhetsomfattning

Förevarande prövning avser hela verksamheten. Samtliga äldre miljötillstånd såvitt avser bolagets verksamhet vid anläggningen kan således upphöra att gälla när domen tas i anspråk.

För ordningens skull kan det anmärkas att den separata juridiska personen Avfallskemi Sydost AB:s verksamhet givetvis inte berörs av denna tillståndsansökan. Avfallskemi Sydost har eget miljötillstånd till sin verksamhet.

Enligt bolagets uppfattning utgör endast deponeringen, mellanlagringen och den biologiska avfallsbehandlingen industriutsläppsverksamheter jämlikt 1 kap. 2 § industriutsläpps förordningen (2013:250). Det saknas fastställda kriterier för hur

man ska bestämma vad som utgör huvudverksamhet respektive sidoverksamhet i industriutsläppsförordningen mening. Bolaget anser emellertid att deponeringen rimligen bör vara att anse som huvudverksamhet eftersom den ger upphov till de mest långvariga miljökonsekvenserna.

Hur omfattande den totala deponerade volymen eller vikten blir går inte att säga eftersom det helt beror på i vilka förhållanden som de olika avfallsslagen inkommer till anläggningen. De avfall som deponeras har mycket varierande densitet. Det är inte heller möjligt att bedöma under hur lång tid som deponeringen kommer att pågå. Även den omständigheten att det vissa år inkommer mer avfall till anläggningen än andra år gör att det blir omöjligt att uppskatta hur länge deponering kommer att pågå. Bolaget anser att det därför saknas miljömässiga skäl för en tidsbegränsning av tillståndet.

Överföringsledningar för lakvatten och deponigas är följdverksamheter enligt 16 kap. 7 § miljöbalken och de omfattas således inte av den verksamhet till vilken bolaget söker tillstånd. Bolaget har dock kompletterat ansökan med uppgifter om ledningarnas dimensioner och om pumpanordningar m.m.

Ett område inom fastigheten Vetlanda Flishult 1:9 i anslutning till vägen har angetts som en framtida behandlings- och lagringsyta. Denna yta arrenderas idag av Ragn-Sells som bedriver verksamhet inom området med stöd av ett eget tillstånd. Den verksamheten omfattas således inte av bolagets ansökan. Skulle Ragn-Sells verksamhet upphöra i framtiden kan det dock bli aktuellt för bolaget att använda området som yta för behandling och lagring

Bolaget har som avfallskategorier angett alla tvåsiffrernivåer i bilaga 4 till Avfallsförordningen, med undantag för följande punkter under avsnitt 18: 18 01 02, 18 01 03 Och 18 02 02 (avser bl.a. kroppsdelar och smittfara).

Bolaget anser att s.k. verksamhetskoder inte ska anges i tillståndet, och har anfört en rad skäl till att inte uppge sådana. Bolaget har dock i augusti 2016 redovisat följande verksamhetskoder enligt 29 kap. miljöprövningsförordningen (Avfall). (*Domstolens anmärkning*: Beteckningarna avser förordning 2013:21 före de ändringar som genomförts i förordning (2016:1188, utfärdad den 1 december 2016)).

- 2 § 90.40 mellanlagring av annat avfall än farligt avfall (C)
- 3 § 90.45 mellanlagring av farligt avfall (B)
- 6 § 90.70 sortering av annat avfall än farligt avfall (B)
- 30 § 90.240 bearbetning av animaliska biprodukter, ej förbränning (B)
- 36 § 90.300 deponering av annat avfall än inert eller farligt avfall
- 38 § 90.320 deponering av farligt avfall
- 50 § 90.406 återvinning/bortskaffning av annat avfall än farligt avfall (biologisk behandling, förbehandling för förbränning, bearbetning av slagg, aska samt fragmentering av metallavfall m.m.)

Av dessa är alla utom 2 § 90.40 och 6 § 90.70 industriutsläppsverksamheter.

Följande verksamheter är undantagna från tillståndsplikt p.g.a. att verksamheten är tillståndspliktig enligt någon av de ovan angivna koderna:

- 9 § 90.100 återvinning genom mekanisk bearbetning, icke-farligt avfall (B)
- 16 § 90.160 biologisk behandling, icke-farligt avfall (B)
- 42 § 90.350 återvinning/bortskaffning av uppgrävda massor/farligt avfall (B)
- 43 § 90.360 återvinning/bortskaffning av uppgrävda massor (B)
- 49 § 90.405 bortskaffning av annat avfall an farligt avfall genom biologisk, fysikalisk-kemisk behandling, förbehandling genom förbränning, samförbrännign7behandling av slagg/aska.(B)
- 54 § 90.435 återvinning/bortskaffning av farligt avfall enligt vissa förfaranden i bilaga 3. (B)
- 55 § 90.440 Återvinning/bortskaffning av farligt avfall från andra anläggningar(A)

Slutligen kan noteras att för 29 kap. 17 § (90.170 biologisk behandling, icke-farligt) föreligger inte tillståndsplikt om verksamheten är tillståndspliktig enligt 15, 16,49 eller 50 §.

Bolaget har angett den maximala mängd avfall som kan komma att deponeras med stöd av det sökta tillståndet till 1 800 000, varav 150 000 m³ farligt avfall. Båda de angivna volymerna har beräknats inklusive konstruktionsmaterial för respektive deponi.

Planförhållanden m.m.

Endast en mindre del av fastigheten Flishult 1:9 omfattas av detaljplan. Detaljplanen antogs den 21 maj 1997. Den detaljplanelagda delen är planlagd för deponi och folkkracebana.

Områdesbestämmelser antagna den 21 september 1994 gäller för avfallsanläggningen och visst område däromkring. I bestämmelserna anges område som dels ”ska användas för avfallsupplag samt därtill hörande anläggningar” dels ”skyddsområde där deponering inte är tillåten.” Deponering avses inte ske inom skyddsområdet.

I kommunens översiktsplan från 2010 anges bl.a. att Flishults avfallsanläggning utgör en regional avfallsanläggning. Som planeringsmål anges att områdets markanvändning ska säkerställas för framtiden.

Det kan således konstateras att verksamheten inte strider mot detaljplan eller områdesbestämmelser. Det aktuella området utgör inte heller något riksintresse enligt 3 eller 4 kap. miljöbalken

Befintlig verksamhet

Vid anläggningen bedrivs idag mottagning, sortering, mellanlagring, behandling och deponering av avfall. Det inkommande avfallet kan delas in i tre huvudsakliga kategorier:

- 1) Avfall som privatpersoner lägger i sitt sopkärl och som transporteras till anläggningen med entreprenör.
- 2) Grovavfall, farligt avfall och trädgårdsavfall som verksamhetsutövare och privatpersoner själva lämnar och sorteras på anläggningens återvinningscentral. För privatpersoner finns det även möjlighet att beställa hämtning som utförs av entreprenör som då transporterar avfallet till anläggningen och sorterar det där.
- 3) Avfall som vägs in via anläggningens mottagningsvåg och därefter sänds direkt till avsett ställe inom anläggningen.

Icke-farligt avfall

Det finns vid anläggningen en deponi för icke-farligt avfall med tillhörande system för insamling av deponigas, lakvattenhantering, optisk sorteringsanläggning, återvinningscentral samt mottagningsplatta för avvattning av gatubrunns slam. Den avslutade deponin är sluttäckt på tre sidor (topptätning resp. slänterna i norr och väster). Deponeringsförordningen är tillämplig på övriga delar av den avslutade deponin som inte är sluttäckt ännu.

Enligt nu gällande tillstånd deponin för icke-farligt avfall saknas mängdbegränsning för deponering av förorenade jordar. Under 2015 uppgick deponeringen till 52 652 ton och under 2014 till 43 289 ton. Vidare komposteras park- och trädgårdsavfall samt mellanlagras icke-farligt avfall vid anläggningen. Bolaget har även rätt att vid Flishult bedriva verksamhet bestående i lagring av skrot, flisning och krossning av impregnerat trä samt stabilisering av förorenade jordar. Dessa verksamheter förekommer också sedan lång tid vid anläggningen. Verksamheternas respektive miljöpåverkan är välkänd och för övrigt också liten. Efter anmälan år 2013 har bolaget också rätt att komplettera sorteringsanläggningen med en slurryanläggning.

Deponigasen avleds till gasanläggning ansluten till fjärrvärmenätet. Deponigasen facklas vid anläggningen vid driftstörningar/underhåll då deponigas inte levereras till fjärrvärmenätet. Fjärrvärmenätet ägs och drivs av bolaget. Deponigas från deponin för farligt avfall ingår dock inte.

Inom avfallsanläggningen genererar deponin för icke-farligt avfall med tillhörande ytor den avsevärt största volymen lakvatten, ca 60 000-101 000 m³/år. jämfört med ca 2 800- 10 500 m³/år för deponin för farligt avfall med tillhörande ytor.

Lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall och området däromkring samlas upp i dammar där vattnet luftas och sedimentation sker. Lakvattnet avleds härefter till det kommunala avloppsreningsverket i Vetlanda. Det allmänna reningsverket är väl anpassat för att hantera och ytterligare rena det lokalt behandlade lakvattnet. Avfallsanläggningens bidrag i form av lakvatten till flödet till det allmänna reningsverket är mycket lågt (2,87 procent år 2014 och 2,66 procent år 2015). Reningsverket är särskilt väl lämpat för rening av kväve. Reningsverket har inte

något att erinra mot att också fortsatt ta emot det lokalt behandlade vattnet från avfallsanläggningen.

Att anlägga ytterligare lokal rening vid anläggningen i syfte att kunna avleda vattnet direkt till recipienten bedöms inte vara miljömässigt lämpligt eftersom detta skulle medföra ytterligare påverkan på recipienten. En sådan ordning skulle också medföra betydande kostnader vilka inte är rimliga med hänsyn till den ändamålsenliga rening som redan finns vid det allmänna reningsverket.

Avskilt vatten från behandling av flytande avfall kommer, beroende på föroreningsinnehåll, att ledas till den befintliga lakvattenbehandlingsanläggningen, antingen direkt eller efter kompletterande rening. Avledningen kommer alltså inte att ske direkt till recipient. Inte heller behandlat vatten från avvattning av flytande avfall kommer att ledas direkt till recipient.

Utöver den karakterisering som utförts har bolaget utfört undersökningar av förekomsten av bekämpningsmedel och PFAS i lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall. Förekomsten av såväl bekämpningsmedel som PFAS i lakvattnet är mycket liten. Bolaget är restriktivt med att ta emot massor som är förorenade med PFAS

Bolaget kommer att ha med mätning av PFAS i kontrollprogrammet. Idag finns inte någon etablerad fullskalig teknik för att rena PFAS. Bolaget följer och stöttar teknikutvecklingen dock på detta område. Flishults avfallsanläggning ingår i ett projekt Förekomst av högfluorerade ämnens (PFAS), som stöds av Avfall Sverige, som bl.a. innefattar att identifiera viktigaste källorna till PFAS, fastställa typiska PFAS-halter i avfallet och förorenade vatten och föreslå motiverande provtagningsstrategier, identifiera reningstekniker och beskriva ”best practice” för behandling av massor och annat avfall förorenat med PFAS.

Farligt avfall

Vid anläggningen finns det också en deponi för farligt avfall med tillhörande behandlingsplatta och lakvattenssystem.

Förorenade jordar tas emot för deponering och för behandling i form av t.ex. kompostering, jordtvätt och termisk behandling. Arbetet med anläggande av utökade ytor för mellanlagring och behandling samt en därtill hörande lakvattendamm pågår. Förorenade massor som utgör farligt avfall förvaras - med undantag för sådant farligt avfall som får deponeras på deponin för icke-farligt avfall - endast på någon av anläggningens behandlingsplattor för farligt avfall, om avfallet inte läggs direkt på deponin för farligt avfall. Behandlingsplattorna för farligt avfall är inte invallade men har en motsvarande konstruktion så att de ändå uppfyller kravet på att förorenat vatten ska samlas upp så att det inte förorenar omgivningen. Behandlingsplatta 1 omges av ett tätt dike som leder förorenat vatten fram till lakvattenssystemet. Behandlingsplatta 2, som är något mindre, är konstruerad med en lutning som gör att förorenat vatten rinner från ytans kanter mot mitten och vidare direkt till lakvattenssystemet. Ytornas utformning motsvarar alltså kravet på att förorenat vatten ska samlas upp så att det inte förorenar omgivningen.

F.n. samlas lakvattnet från deponin för farligt avfall med tillhörande behandlingsplatta upp i en damm med oljeavskiljande funktion. Härefter avleds lakvattnet till en luftningsbassäng innan det passerar två parallella dammar utrustade med sandfilter. Slutligen samlas lakvattnet upp i en kontroldamm för att efter godkänd provtagning släppas till recipienten, via 4 km dike/bäck till Kroppån/Linneån, ett biflöde till Emån. Sedan våren 2014 kan lakvattnet dessutom ledas genom ett kompletterande reningssteg med filter. Till diket/bäcken leds också vissa dagvatten direkt från takytor och ytor som inte påverkas av materialhantering. Vissa brunnar har försetts med filter.

Därutöver avses endast en liten mängd farligt avfall av i princip icke lakande slag behandlas och lagras inom behandlings- och lagringsytor för icke-farligt avfall. Avfallet utgörs i huvudsak av impregnerat trä liksom avfall härrörande från återvinningscentralensamt visst elavfall (t.ex. kylskåp och TV-apparater). Vattnet från dessa ytor är således relativt oförorenat. Det avleds till filterförsedda brunnar eller till det dike som omger anläggningen och som mynnar i lakvattensystemet för icke-farligt avfall. Impregnerat trä kommer endast att lagras på ytor varifrån uppsamling av lakvatten sker. Njudung Energi anser att detta avfall borde förvaras på någon av anläggningens behandlingsplattor för farligt avfall, men detta kräver enligt nuvarande tillstånd att avfallet förvaras täckt. Ett sådant krav ställer till problem från arbetsmiljösynpunkt eftersom personalen skulle tvingas att täcka avfallet med presenningar som lätt blåser bort och som går sönder på grund av utstående spikar och vassa kanter. Bolaget vill därför kunna förvara oflisat impregnerat trä utan skydd från nederbörd. Oflisat impregnerat trä skulle därmed kunna förvaras på behandlingsplatta 1 eller 2.

För lagring av el-avfall följer bolaget gällande föreskrifts (f.n. NFS 2005:10, ändrad genom NFS 2016:11) krav på skyddsåtgärder varför den frågan inte bör regleras i villkor.

Lakvattenutsläpp

Bolagets huvudsakliga åtgärd för att minska lakvattenbildningen från deponin för icke-farligt avfall med tillhörande ytor har bestått i att kontinuerligt, och så snart som verksamheten så medgett, sluttäcka delar av deponin. Genom den kontinuerliga sluttäckningen minskar också uppkomsten av lakvatten eftersom nederbörden efter sluttäckning inte längre kommer i kontakt med avfallet. Vidare har bolaget under 2016 fullt ut tagit i drift ett nytt kartsystem. Kartsystemet möjliggör en ökad kontroll av de befintliga ledningarna för bl.a. lakvatten.

Bolaget noterar att lakvattenmängderna från deponin för icke-farligt avfall med tillhörande ytor har minskat under senare år. Visserligen bör denna minskning till viss del bero på att senare år varit nederbördsfattiga, men även de av bolaget vidtagna åtgärderna bör ha bidragit till lakvattenminskningen.

I syfte att minska den andel avfall som deponeras använder bolaget i så stor utsträckning som möjligt inom anläggningen lämpligt avfall för konstruktionsändamål. Avfallet används bl.a. för anläggande av vägar, behandlingsytor, avfalls-

mottagningsfickor, vallar och för sluttäckningsändamål samt andra konstruktioner som kan behövas för säkerställande av en miljösäker avfallshantering.

Bolaget har redovisat utsläppen bl.a. som medelvärde, 90 och 95-percentiler för vissa år, samt beräknat utsläppsmängder. Tabellen nedan visar utsläppet under 2014 via överföringsledning till kommunens reningsverk av vatten från sedimenteringsbassängen för lakvatten från deponering för icke-farligt avfall och från markytor för hantering av icke-farligt avfall (L1), samt från utsläppspunkten för behandlat lakvatten och annat avlett vatten från anläggningsdelar för farligt avfall (P4) för perioden 2007-2104. (95-percentil, tot avser 95-percentilen för samtliga analyser, Max 95-percentil, år avser den högsta 95-percentilen som noterats ett visst år.)

	L1 = överföringsledning, Icke farligt avfall 2014			P4 = utgående farligt avfall 2007 - 2014			
	Medel- värde <u>mg/l</u>	95- percentil <u>mg/l</u>	Utsläpps- mängd <u>kg/år</u>	Medel- värde <u>mg/l</u>	95-per- centil, tot <u>mg/l</u>	Max 95-per- centil, år <u>mg/l</u>	Utsläpps- mängd <u>kg/år</u>
Kväve totalt	60	75	5400	0,98	2,05	3,3	6,4
Ammoniumkväve				0,05	0,20	0,23	
Fosfor totalt		-		0,04	0,088	0,14	0,22
BOD ₇ ;	12	23	1100				
TOC	58	66	5200	14	25	32	89
Alkalinitet	1131	1431					
Klorid	518	640	47000	49	91	104	295
Sulfat	117	192	11000				
Jäm	6,1	7,7	540				
Magnesium	62	69	5600				
Enhet	µg/l	µg/l	g/år	µg/l	µg/l	µg/l	g/år
Arsenik	2,8	3,3	260	2,2	5,44	18	15
Kadmium	0,03	0,03	2	0,14	0,145	3,7	1,3
Krom	1,9	2	170	0,89	4,2	4,4	5,4
Koppar	17	30	1600	4,8	8,4	27	32
Kviksilver	0,01	0,01	1	0,03	0,01	0,6	0,12
Mangan	2065	2295	185000	412	1511	1788	2 495
Nickel	12	13	1100	3,5	8,98	11,5	23
Bly	1,1	1,8	100	1,2	4,26	7,4	7,6
Vanadin	1,8	2	160				
Zink	19	29	1700	12	37,3	71	68
Fenol	14		1300				
Alifater *	220		19000				
Opolära alifater	50		4500				
Aromater *	50		4500				
PCB	3		250				
PAH	10		900	<0,04**			
Övrigt							
pH	7,7	7,8					
Kond.(mS/m)	347	402					

* totalt extraherbara

** PAH varierande detektionsgräns, ett detekterbart värde 2014 på 0,14 µg/l.

PCB, trikloretylen, tetrakloretylen och bensen i P4 under detektionsgräns (utom bensen 2009 på 0,13 µg/l).

Halterna underskrider de anslutningsvärden som anges för anslutning till reningsverket. Analys har också gjorts med Microtox-test som visat att lakvattnet inte är tillväxthämmande.

Tillkommande verksamhet

Avfallshanteringen avseende icke-farligt avfall avses i stort fortsätta vid anläggningen på samma sätt som idag. Mängderna avses dock ökas. Sorteringsmetoderna kan ändras liksom kan utsorterat brännbart avfall från hushållen komma att användas för framställning av bränsleråvara. En anläggning för slurrytillverkning av animaliska biprodukter uppförs och är en förutsättning för att i framtiden kunna leverera avfallet till mer lokalt belägna biogasanläggningar. Såvitt avser behandling av grov-, bygg- och rivningsavfall bedöms framför allt mängderna träavfall som flisas att öka även om mängderna utsorterat avfall för energiåtervinning allmänt bedöms bli mer omfattande, såsom t.ex. tillverkning av bränsleråvara i form av papper, trä och plast. Vidare avser bolaget ta emot och mellanlagra bl.a. skrot.

Bolaget kommer att fortsätta bedriva hantering av slam och flytande avfall i huvudsaklig överensstämmelse med den omfattning verksamheten har idag, men med möjlighet att kunna ta emot även andra typer av slam och flytande avfall.

Det är huvudsakligen mekaniska metoder som är aktuella men det kan även bli aktuellt med kemisk fällning. Som exempel kan nämnas slam med hög vattenhalt som kommer in till anläggningen i container. Avfallet lagras så lång tid att sedimentering möjliggörs. Prov kan då tas på vätskefasen respektive den fasta fasen och slutligt omhändertagande för de båda faserna kan fastställas och samordnas logistiskt. Om sedimentering inte sker inom rimlig tid kan kemisk fällning ske direkt i containern.

Deponigasen avses användas för produktion av el och värme.

Bränsleråvara

Framställandet av bränsleråvara gå till på så vis att papper, trä och plast blandas i lämpliga proportioner och fraktioner beroende på förbränningsanläggningarnas krav och önskemål. Bränslet kommer därefter att lagras i lösa stackar/högar i avvaktan på borttransport för förbränning. Verksamheten bedöms inte ge upphov till några miljökonsekvenser som avviker från de som följer av övrig verksamhet vid anläggningen och för vilka erforderliga skyddsåtgärder kommer att vidtas.

Slurrytillverkning

Anläggningen för slurrytillverkning består av följande huvuddelar:

Mottagningsficka, med lock som hålls öppet endast vid inlastning; shredder (kvarn)/påslöppare; metallavskiljare, främst för magnetisk metall; matavfallskvarn med avskiljning av oönskat material, som går ut som rejekt, t.ex. plastpåsar; pump och ledning för matavfallsslurry (accept), utlopp till täta containrar i särskilt avskilt containerrum; hanteringssystem för avskilt material (rejekt). Till container i containerrum samt el och styrsystem för anläggningen.

Inkommande råvara utgörs av mat- och livsmedelsavfall från hushåll, butiker, restauranger, storkök och livsmedelsindustri etc. Avfall från hushållen är mestadels insamlat i platspåsar som genomgått optisk sortering, men anläggningen ska även kunna processa organiskt avfall i papperspåsar samt i ”storsäck i plast” eller löst material som till exempel kasserade förpackade livsmedel. I avfallet kan förekomma felsorterat material, vilket kommer att avlägsnas i anläggningen och stör inte processen. Renheten i insamlat matavfall är minst 90 viktprocent organiskt material. Resten kan vara felsorterad enligt ovan.

Anläggningen kan ta emot matavfall direkt från intilliggande sorteringsanläggning. Lossning av externa transporter av utsorterat matavfall sker via en passage i sorteringsanläggningen. Det finns dörrar till tipphallen som ligger i anläggningen för optisk sortering och även till själva slurrybyggnaden. På så sätt skapas en sluss i syfte att reducera luktpåverkan. Anläggningen kan även ta emot livsmedelsavfall på pall, som efter omlastning inne i byggnaden tillsätts i processen.

Vatten tillsätts i processen för att få avfallet pumpbart och därmed behandlingsbart i extern biogasanläggning. Takvatten från byggnaderna kommer att användas, våta behandlingsbara avfall och eventuellt återcirkulerad processvätska från anläggningen. I övrigt tas vatten från egen brunn. Hela systemet är slutet för att reducera lukt och spill från processen. All utrustning finns i byggnad med ventilation. Ventileraluft passerar luktreducerande system så att ingen besvärande lukt når omgivningen.

Hästgödsel

Bolaget önskar ta emot hästgödsel vid avfallsanläggningen, i första hand som en följd av att en lokal ridklubb inte blir av med sin gödsel på annat sätt. Bolaget avser att i separata strängar/limpor kompostera hästgödsel tillsammans med park- och trädgårdsavfall. Så länge som slutprodukten från kompostering med hästgödsel används inom avfallsanläggningen behövs det inte något tillstånd från Jordbruksverket. Strängar/limpor innehållande hästgödsel kommer av det skälet att hållas skilda från strängar/limpor endast innehållande rent park- och trädgårdsavfall.

I framtiden vill bolaget ha möjlighet att kompostera gödselmaterialet på ett sådant sätt att den behandlade produkten kan användas utanför anläggningen. En sådan anläggning ska godkännas av Jordbruksverket och innebär att materialet ska hygieniseras under värmebehandling vid 70° C eller genom t.ex. trumkompostering. Trumkomposteringsprocessen är sluten och komposteringen sker under kontrollerade förhållanden.

All lagring och kompostering oavsett metod, kommer att ske på hårdgjord yta med uppsamling och rening av lakvatten. Lakvattnet avleds till lakvattensystemet för icke-farligt avfall. Kväve och syreförbrukande ämnen finns redan i lakvattnet idag. Vidare finns det mycket fosfor i övrigt avloppsvatten i avloppsreningsverket. Alla dessa ämnen renas i avloppsreningsverket.

Farligt avfall

Avfallshanteringen avseende farligt avfall avses också fortsätta i huvudsak på samma sätt som enligt nuvarande tillstånd. Mängderna avses dock ökas liksom utförande av flisning/krossning av impregnerat trä, emottagande och behandling av flytande avfall samt förorenade jordar, bl.a. i form av solidifiering/stabilisering. Mottagning sker också av småkemikalier, elektriskt och elektroniskt avfall, asbest och impregnerat trä. Farligt avfall tas också emot i form metallhydroxidslam, blästersand, PCB-haltigt bygg- och rivningsavfall etc. Avfallen mellanlagras idag på för respektive avfall avsedda ytor med erforderligt skydd. Framgent kan även annan behandling av andra farliga avfall för återvinning aktualiseras. Bolaget avser även använda fler biologiska behandlingsmetoder än vad som idag är fallet.

I framtiden ser bolaget ett behov av att inte bara mellanlagra utan även kunna behandla farligt avfall för t.ex. återvinning. I första hand rör det sig om behandling av metallhydroxidslam, blästersand och andra liknande avfall. Metoder som kan bli aktuella är stabilisering, solidifiering och tvättning.

Stabilisering innebär att föroreningarna görs mindre lösliga, mobila och/eller toxiska genom kemiska processer genom inblandning av lämpligt bindemedel som t.ex. kalk eller cement. Några betydande emissioner bedöms inte uppstå.

Vid solidifiering innesluts föroreningarna fysikaliskt genom inblandning av lämpligt bindemedel. Matrisen görs så tät att utlakningen domineras av diffusion från ytan istället för att vatten kan passera genom avfallet och föra med sig föroreningar. Några betydande emissioner bedöms inte uppstå.

Tvättning innebär att föroreningar avskiljs och koncentreras. En förutsättning för tvättning är att de kemiska och fysikaliska egenskaperna är sådana att föroreningar kan avskiljas/tvättas ur. Metoden ger upphov till ett processvatten som renas och en koncentrerad rest som måste omhändertas och deponeras på godkänd anläggning.

När det gäller nya metoder för behandling av farligt avfall, som t.ex. behandling av bygg- och rivningsavfall som innehåller farliga ämnen bör det genom det av länsstyrelsen föreslagna villkor angående nya avfallsbehandlingsmetoder vara möjligt för bolaget att kunna anpassa sig till nya förhållanden.

Deponihöjder

Bolaget avser, i syfte att effektivt utnyttja deponiytor inom anläggningen, inom den nya ytan för icke-farligt avfall deponera avfall till en höjd om högst + 23 meter över omgivande mark. På deponin för farligt avfall avses deponering ske till en högsta höjd om +15 meter över omgivande mark. Höjderna är valda bl.a. med hänsyn till påverkan på landskapsbilden. Bolaget anser att det bör saknas ett miljömässigt behov av att i ett särskilt villkor reglera de respektive deponihöjderna.

Deponiytor

Totalt uppgår deponiytor för icke-farligt avfall till ca 10 ha och för farligt avfall ca 1 ha. En äldre avslutad deponidel, utförd enligt äldre deponeringskrav är på 4,3 ha. Av deponiytan för farligt avfall har ca 0,4 ha sluttäckts.

Deponin för icke-farligt avfall har två ytor för framtida bruk, 1 ha respektive 4-5 ha, att tas i anspråk när den befintliga deponiytan har utnyttjats till en höjd om + 23 m. Deponin för farligt avfall har en redan tillståndsgiven och outnyttjad yta om 0,75 ha, samt framtida möjlig yta om 1 ha. De nya ytorna kommer att utformas i enlighet med förordning (2001:512) om deponering, och även att sluttäckas enligt samma förordning.

Utformning av deponier

De nya deponiytorna kommer att utformas enligt kraven i förordning (2001:502) om deponering, med tätskikt och dräneringslager. Ytor för farligt avfall förses med konstjord geologisk barriär. Ytorna kommer att byggas upp av lämpliga material – naturliga material, restprodukter och kostgjorda material, med e krav på infiltration som framgår av förordningen.

Terrassering sker med en lutning a maximalt 1:3 för överytor och minst 1:20 för slänter, med slagg, jord eller andra restprodukter med lämpliga egenskaper. Tät-skikt ska uppfylla infiltrationskraven. Dräneringslager utgörs av krossmaterial, dränmatta eller restprodukter med specificerad kvalitet och tillräckligt hög hydraulisk konduktivitet, t.ex. glaskross. Skyddstäckning görs med erosionsbeständiga massor och besås. Sidobarriär enligt 21 § förordning (2001:512) bedöms behövas i riktning mot sydväst.

Bästa tillgängliga teknik

Vad som utgör bästa tillgängliga teknik framgår bl.a. av BAT-referensdokument (BREF). Bolaget har mot denna bakgrund genomfört en granskning av de BREF:ar som har betydelse för verksamheten vid anläggningen. Bolaget bedömer att den ansökta verksamheten i tillämpliga delar uppfyller kraven i dessa BREF:ar.

Miljökonsekvensbeskrivning

Lokaliseringsbedömning

Bolaget har genomfört en lokaliseringsutredning utifrån vissa förutsättningar, från vilka alternativ till befintlig lokalisering har studerats avseende dels Lygneshult ca 12 km nordväst om Vetlanda och 2,5 km öster om Björkeby och dels Höreryd ca 6 km sydost om Vetlanda. Bolaget anser att den bästa möjliga lokaliseringen för verksamheten är den befintliga fastigheten Flishult 1:9. På fastigheten bedrivs sedan lång tid avfallsverksamhet och inom anläggningen finns det därför en fullt fungerande infrastruktur. En annan lokalisering skulle följaktligen leda till orimliga kostnader. Någon omlokalisering av hela verksamheten är därför inte aktuell. Vid anläggningen är de hydrologiska och geohydrologiska förhållandena välkända och gynnsamma.

Nollalternativ

Nollalternativet innebär att Flishults avfallsanläggning bedrivs vidare enligt nu gällande tillstånd med den verksamhet och de ytor som finns idag. Nollalternativet får bl.a. till följd att vissa avfallstyper som regionen har ett behov av att hantera inte

kommer att kunna tas emot. Det gäller bl.a. flytande avfall och större mängder förorenade jordar från saneringsprojekt inom kort tid. Deponering av avfall kommer inte heller att kunna ske framöver vid anläggningen, eftersom tillåten maximihöjd på nuvarande deponiyta snart beräknas uppnås. Nollalternativet innebär således bl.a. längre transporter av avfall till andra anläggningar vilket medför t.ex. ökade utsläpp.

Skyddade områden i närheten

Natura 2000-området Emån (västra) sträcker sig mellan sjön Grumlan vid Vetlanda och Kvillsfors vid länsgränsen. Natura 2000-området omfattar enbart vattnet, inga kant- eller skyddszoner. Området utgör i sin helhet riksintresse för naturvård. I sin övre del utgör området också riksintresse för kulturmiljö. Arter som finns i området och som finns upptagna i art- och habitatdirektivet är flodpärlmussla, tjockskalig målarmussla och utter. Detta område bedöms inte påverkas av varken nuvarande eller planerad verksamhet vid Flishults avfallsanläggning mot bakgrund av det stora avståndet mellan anläggningen och området. I vattnet förekommande föroreningshalter härrörande från avfallsanläggningen beräknas vara så låga att de inte kan påverka biota i Emån.

Utsläpp till luft

Verksamhetens luftutsläpp består främst av luftföroreningar från dels transporter och entreprenadmaskiner, dels deponigas.

Bolaget saknar rådighet över transporterna och kan därför inte påverka utsläppen från trafik till och från anläggningen. Bolaget arbetar dock ständigt med att optimera transporterna till och från anläggningen för att minska antalet transporter i förhållande till mängden avfall som tas emot vid respektive transporteras bort från anläggningen. Även inom anläggningen arbetar bolaget med att bl.a. förbättra transportlogistiken. Utsläpp från entreprenadmaskinerna sker i form av bl.a. kväveoxider, svaveldioxid, koldioxid och olika flyktiga kolväten. Deponigas samlas upp och förbränns.

I verksamheten bedöms lukt kunna förekomma i samband med lagring av organiskt avfall, slurrytillverkning, kompostering och behandling av förorenade massor. För att motverka luktstörningar i omgivningen vidtar bolaget från fall till fall lämpliga skyddsåtgärder, t.ex. täckning av avfall, begränsning av lagringstiderna samt uppsamling och rening av luft.

Sammanfattningsvis är de utsläpp till luft som verksamheten ger upphov till av mindre omfattning.

Kompostering av hästgödsel innebär risk för avgång av kvävgas och metan, vilka är växthusgaser. Ammoniakavgång till luft kan också ske, vilket bidrar till övergödning och försurning. En studie av två trumkompostanläggningar i Sverige visade dock att utsläppen från själva komposteringen var liten i förhållande till de totala utsläppen vid hanteringen av kompostmaterialet. Det finns möjligen viss risk för lukt, huvudsakligen vid lagring och kompostering öppet. Lukten bör knappast spridas utanför anläggningsområdet

Utsläpp till vatten

Verksamheten ger upphov till dag- och lakvatten. Vattnen kontrolleras, omhändertas och renas på lämpligt sätt. Sammanfattningsvis är reningsresultaten vid anläggningen mycket goda jämfört med vid andra liknande anläggningar och utsläppshalterna är jämförelsevis låga.

Lakvatten från deponi för farligt avfall

Att döma av de vattenprovtagningar som skett i bäcken väster om deponin, både tidigare vid medelflöden och höga flöden samt senare vid låga flöden, utgör lakvattnet från hantering och deponering av farligt avfall endast en mycket liten andel av bäckens totala avrinnande vattenmängd. De utsläppskomponenter som har analyserats och omräknats till utsläppsmängder utgör överlag 1/20 till 1/3 av transporterad mängd i Kroppån/Linneån av respektive ämne. Halterna av hälso- eller miljöfarliga ämnen i bäckvattnet når, vid vare sig höga eller låga flöden, nivåer som kan utgöra några risker för människor eller miljön.

Lakvatten från deponi för icke-farligt avfall m.m.

Lakvattenutsläppet via överföringsledning och reningsverk medför en haltökning i recipienten Emån. Beräkning av haltökningen har utförts utifrån beräknade medelhalter i lakvatten i punkten L1 under 2014 och lakvattenflödet 2014 som uppgick till 89 769 m³. Flödet i Emån vid Vetlanda bedöms i snitt uppgå till omkring 6 m³/s. Haltökningarna är beräknade utan hänsyn till den rening som sker i avloppsreningsverket, vilket innebär att de beräknade haltökningarna sannolikt är konservativt beräknade och motsvarar ett värsta fall.

Haltökningen av analyserade ämnen är liten. För kväve, BOD₇, TOC, och sulfat uppgår den teoretiskt beräknade haltökningen (utan hänsyn till eventuell rening i avloppsreningsverket) till mindre än en tiondels mg/l, för HCO₃ till knappt 1 mg/l och för klorid till omkring 0,3 mg/l. För spårämnen och tungmetaller innebär haltökningen mindre än eller upp till några tusendels mikrogram per liter, t.ex. koppar ger en genomsnittlig haltökning med 0,008 µg/l och bly ger 0,0005 µg/l. Lakvattnet bedöms därför varken påverka vattenkvaliteten i Natura 2000-området Emån (västra) eller området i sig.

Det allmänna reningsverket har uppmärksammat att lakvattnets kvot mellan BOD₇ och COD_{Cr} inte klarar anslutningspolicyns värde och har därför genomfört en översyn. Härvid har kunnat konstateras att avfallsanläggningens mycket begränsade vattenbidrag helt saknar betydelse för reningsverkets reningsprocesser. Reningsverkets utsläppkrav innehålls med god marginal och påverkan på miljökvalitetsnormen för Emån sker således inte. Mot denna bakgrund föredrar reningsverket, som inte har något att erinra mot ett fortsatt mottagande av avfallsanläggningens lakvatten, att avfallsanläggningen fortsätter att prioritera sitt kontinuerliga arbete med att minska lakvattenmängderna i stället för att lokalt förbehandla lakvattnet. Sedan avfallsanläggningen kopplat bort den vattenström som härrör från Avfallskemi Sydost AB:s verksamhet har lakvattnets kvalitet förbättrats. Såvitt avser just nedbrytbarheten (eller behandlingsbarheten) mätt som BOD₇/COD_{Cr} har dock kvaliteten försämrats något. Kvoten understiger f.n. anslutningspolicyns s.k. varningsvärde.

Lakvatten från hästgödsel och slutprodukten kan innehålla närsalter (kväve och fosfor) och syreförbrukande ämnen. Hantering av hästgödsel på anläggningen bedöms utifrån ovanstående inte ge upphov till negativa effekter på människors hälsa och miljön.

Grundvattenpåverkan

Lakvattenspridning via yt- och grundvatten sker i västlig riktning från deponiområdet. Detta har varit föremål för utredning vid ett flertal tillfällen, senast i en utredning av den 12 december 2013 konstateras att några hälso- eller miljöfarliga halter av kvävekomponenter, petroleumkolväten eller aluminiumhalter inte kunde registreras i ytvatten i bäcken nedströms avfallsanläggningen, trots att vattenföringen i bäcken var mycket liten vid tidpunkterna för provens uttagande.

Området nedströms deponin utgör utströmningsområde för grundvattnet och det kan inte ses som troligt att någon långväga transport sker av lakvatten i grundvattenzonen, i vare sig berg eller jord, vilken skulle kunna påverka grundvattnets kvalitet mer än ungefär en halv kilometer nedströms deponiområdet. Lakvattenpåverkan bedöms inte vara spårbar i grundvattnet längre än ca 500 m nedströms deponin. Bedömningen grundar sig bl.a. på mätningar av vattnets ledningsförmåga i utläckande grundvatten i bl.a. sankområden nedströms deponin.

Också relaterade provtagningar och konduktivitetmätningar i bäcken vid låg vattenföring styrker bedömningen att inget lakvattenpåverkat grundvatten läcker eller dräneras till bäcken längre nedströms än ca 500 m. Även en av bolaget utförd undersökning av i området nedströms deponin belägna enskilda dricksvattenbrunnar visar att det inte föreligger någon påverkan som kan hänföras till lakvattnet.

Det kan konstateras att den utökning av verksamheten som inryms i ansökan avses ske på underlag som försetts med en bottentätning i enlighet med deponeringsförordningen. Det innebär att lakvatten samlas upp och avleds till behandling. Något ökat läckage av lakvatten till yt- eller grundvatten förutses därför heller inte ske som följd av den utökade verksamheten. Bolaget arbetar kontinuerligt för att minska lakvattenuppkomst inom anläggningen.

En ytterligare sammanställning av grundvattenförhållandena och som redovisades på huvudförhandlingen visar att med de geologiska förhållanden som råder nedströms Flishults avfallsanläggning bedöms det inte kunna ske någon transport av hälso- eller miljöfarliga ämnen med grundvattnet som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljö. I deponeringsförordningen räknar man hastigheten från deponin till recipienten. I det här fallet är tiden för att passera fram till mossen 50 år.

Det är möjligt att omhänderta merparten av det lakvattenpåverkade grundvattnet genom pumpning i brunnar och rening. Den lokala grundvattensänkning som pumpningen innebär medför dock att den hydrauliska gradienten ökar och man får ett större flöde. Flödet mot väster kommer, pga. avsänkningen, att vända och man

får en strömning från våtmarken in mot pumpbrunnarna. Dräneringen i området kommer även att omfatta opåverkat grundvatten från kringliggande områden som i och med detta förorenas. Pumpningen leder till ökade mängder förorenat vatten att omhänderta och rena. Sammanfattningsvis är den pågående rening som sker i och med strömning genom de naturliga geologiska formationerna ett väsentligt bättre alternativ. Dessutom är kostnaderna för pumpningen inte miljömässigt motiverade.

Som ett åtgärdsprogram har bolaget beslutat att utföra ytterligare egenkontroll i form av fyra kontrollpunkter för grundvattenprovtagning i våtmarken 200-300 m nedströms anläggningens västra del. Kontrollpunkternas huvudfunktion är att nedströms i grundvattenflödet bättre kunna avgränsa området med befintligt lakvattenpåverkan och kunna säkerställa att inga hälso- och miljöfarliga ämnen sprids som kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Kontrollpunkterna placeras i nord-sydlig riktning. Information från borrhningar genom lagerföljderna, i den nord-sydliga sektion de utförs, kommer även att säkerställa den geologiska modellen i området.

Buller

Transporter till och från anläggningen utgör den dominerande bullerkällan. Dessutom orsakas buller av entreprenadmaskiner inom området. Närmsta bostadshus befinner sig omkring 200 meter från anläggningen. Bolaget har aldrig mottagit några klagomål på buller från verksamheten. Avståndet mellan anläggningen och närmast belägna bostäder, skolor, förskolor och vårdlokaler är förhållandevis långt.

Bolaget bedömer därför att Naturvårdsverkets riktvärden för buller från industrier (rapport 6538, april 2015) innehålls vid denna bebyggelse även då t.ex. flisning eller andra särskilt bullrande verksamheter bedrivs vid avfallsanläggningen. Det bör noteras att sådana särskilt bullrande verksamheter för övrigt endast bedrivs under mycket begränsade tidsperioder.

Transporter

Ökade avfallsmängder innebär ett ökat antal transporter till och från anläggningen. Teoretiskt skulle den verksamhet som denna ansökan avser motsvara omkring 10 000 fullastade lastbilar med släp per år, d.v.s. knappt 850 lastbilar per månad. Det motsvarar ungefär det antal som f.n. dagligen passerar anläggningens väg. I realiteten kommer dock sannolikt antalet transporter att bli högre eftersom många transportörer inte använder släp.

Hushållning med resurser

Bolagets verksamhet medför bl.a. att avfall återvinns och att avfall som inte är lämpligt för återvinning bortskaffas på ett miljömässigt säkert sätt. Verksamheten bidrar således till en miljömässig hushållning med naturresurser.

Säkerhetsfrågor

Bolaget bedömer att verksamheten inte omfattas av lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor eftersom deponigasmängderna inte når de tröskelvärden som gäller enligt förordningen

(2015:236) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor [10 ton lagring av bandfarlig gas (lägre nivå) resp. 50 ton (högre nivå)]. Under 2014 uppgick mängden förbrukad gas till 605 000 m³, eller omkring 410 ton. Mängden förbrukad gas bör således uppgå till omkring 1,1 ton per dygn (410 ton/365 dygn). bolaget har utarbetat en särskild riskanalys i anledning av risken för explosion vid hantering av deponigas, innefattande åtgärder för att minska riskerna.

I en miljöriskanalys har därutöver identifierats bl.a. risker i anledning av brand, transporter inom, till och från anläggningen, kemikaliehantering, återvinningscentralen, akutplattan, deponin för icke-farligt avfall, sorteringsanläggningen, verksamheter i anslutning till f.d. planreaktorerna, deponin för farligt avfall, lakvattenhanteringen samt dag- och släckvatten. Miljöriskanalysen innefattar även en handlingsplan för att minska identifierade risker vid anläggningen.

Ett omfattande arbete med klimatanpassning av anläggningen har genomförts, föranlett av de i framtiden förväntat ökade nederbörds mängderna. Som en följd av utredningarna har bolaget bl.a. inköpt en container med filteranläggning för att vid behov kunna komplettera reningen av lakvatten från deponin för farligt avfall med tillhörande behandlingsplatta samt anlagt en ny lakvattendamm som delvis är avsedd att utgöra en buffert i befintligt lakvattensystem. Utförda utredningar och vidtagna åtgärder har redovisats i anläggningens miljörapporter.

I de framtida utbyggnadsplanerna har hänsyn tagits till behovet av utrymme för att från varje ny hårdgjord yta kunna ta om hand dag- och/eller lakvatten på ändamålsenligt sätt. Detta utrymmesbehov har beaktats vid upprättande av en dispositionsplan.

Bolaget har redogjort för fortlöpande samverkan och överläggningar med räddningstjänsten i syfte att ta fram en insatsplan med heltäckande riskanalys. Särskilt uppmärksammas brandrisk till följd av större lagrade mängder av bränslen för energiåtervinning. En rad åtgärder för att stärka brandskydd och hantering av släckvatten har avhandlats. Även miljö- och byggnämnden bjuds in i samarbetet.

Miljö kvalitetsnormer

Luftkvalitetsförordningen (2010:477) uppställer miljö kvalitetsnormer beträffande vissa föroreningar i utomhusluft. Utsläppen till luft från anläggningen bedöms inte leda till att några miljö kvalitetsnormer riskerar att överskridas.

I Vattenförvaltningsförordningen har Vattenmyndigheten fastställt status för vattenförekomsten Kroppån (SE 636312-144772), till vilken lakvatten leds. Enligt VISS gällde för vattenförekomstens kemiska status (exklusive kvicksilver) för 2009 ”God kemisk ytvattenstatus” och kvalitetskravet ”God kemisk ytvattenstatus 2015” och för ekologiska status gällde för 2009 ”God ekologisk status” och kvalitetskravet ”God ekologisk status 2015”.

Emån: Tjurken - Kroppån (SE636720-144662). Vattenmyndigheten har enligt VISS fastställt vattenförekomstens kemiska status (exklusive kvicksilver) för 2009 som

”God kemisk ytvattenstatus” och kvalitetskravet ”God kemisk ytvattenstatus 2015” och ekologisk status för 2009 som ”Otillfredsställande ekologisk status” och kvalitetskravet ”God ekologisk status 2021”.

Det är ekonomiskt orimligt och/eller tekniskt omöjligt att vidta de åtgärder som skulle behövas för att uppnå ”God ekologisk status” redan år 2015.

Som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen bedöms, som en följd av de skyddsåtgärder som bolaget vidtar, inte den verksamhet som denna ansökan avser innebära någon risk för att den ekologiska eller kemiska statusen i vattenförekomsterna påverkas.

Statusrapport

En statusrapport har upprättats och ingetts till länsstyrelsen redan innan ansökan ingavs till mark- och miljödomstolen, men har också tillförts ansökan. Den innehåller dels en bedömning av föroreningsrisker och redovisning av genomförda provtagningar av främst tungmetaller i mark och grundvatten. Slutsaten av undersökningarna är att halter både i mark och grundvatten uppvisar en måttlig variation och speglar naturliga bakgrundshalter inom anläggningen.

Iakttagande av de allmänna hänsynsreglerna

Sammanfattningsvis anser bolaget att verksamheten bedrivs på ett sådant sätt att de i 2 kap. miljöbalken föreskrivna allmänna hänsynsreglerna uppfylls.

Kontroll

Miljöbalkens bestämmelser om egenkontroll är tillämpliga på verksamheten. Ett förslag till reviderat kontrollprogram kommer att inges till tillsynsmyndigheten. Det närmare förfarandet för provtagningen bör lämpligen, liksom enligt nu gällande tillstånd, fastställas i kontrollprogrammet. Provtagning sker för närvarande enligt följande.

Lakvattnet från deponin för farligt avfall med tillhörande ytor släpps batchvis efter rening. Före utsläppande av vattnet sker provtagning genom stickprov.

Lakvattnet från deponin för icke-farligt avfall pumpas kontinuerligt från dammsystemet till det allmänna reningsverket. Provtagning sker månadsvis.

Bolaget anser att en förstagångsundersökning efter nytt tillstånd lämpligen kan genomföras senast inom ett år från det att tillståndet har tagits i anspråk.

Villkorsnivåer

Bolaget konstaterar att begränsningsvärden inte får överskridas. Reningen måste därför hela tiden vara tillräckligt effektiv för att tillse att värdena inte överskrids. Vid utformandet av föreslagna begränsningsvärden för det lakvatten som efter lokal behandling avleds till recipient har bolaget utgått från vad som med hänsyn till recipienten är miljömässigt motiverat och ekonomiskt rimligt med hänsyn till för verksamhetsutövaren erforderlig säkerhetsmarginal. Vid utformandet av föreslagna

begränsningsvärden för det lakvatten som avleds till det allmänna reningsverket har bolaget, utöver ovanstående, också utgått från de värden som gäller enligt reningsverkets anslutningspolicy. Anslutningspolicyn, som framtagits i samarbete mellan länsstyrelsen i Jönköpings län och samtliga kommuner i länet, syftar till att minimera den negativa påverkan på bl.a. reningsprocesser, recipienter och slamkvalitet.

Igångsättningstid

Igångsättningstiden för de nya anläggningsdelarna bör fastställas till tio år efter det att domen har vunnit laga kraft. Tio år är tillräckligt för att bolaget ska hinna projektera, upphandla och bygga de tillkommande anläggningsdelarna.

Verkställighetstillstånd

Bolaget bedriver sedan lång tid verksamhet vid anläggningen. Verksamheten är av mycket stor betydelse för avfallshanteringen i de kommuner som utgör bolagets upptagningsområde och det finns ett starkt behov av att den utökade verksamheten ska få komma till stånd. Vidare är konsekvenserna av redan bedriven verksamhet välkända och några mer betydande miljökonsekvenser väntas som framgår av miljökonsekvensbeskrivningen heller inte uppstå till följd av den tillkommande verksamheten. Sammantaget föreligger det skäl för verkställighetstillstånd.

Ekonomisk säkerhet

Beslut om säkerheten liksom prövning av säkerheten ska fattas respektive prövas av tillståndsmyndigheten (16 kap. 3 § miljöbalken). Säkerheten bör därefter lämpligen kunna förvaras av länsstyrelsen på samma sätt som den säkerhet som bolaget har ställt för nuvarande verksamhet vid anläggningen. Enligt nuvarande tillstånd uppgår den för verksamheten vid anläggningen beslutade säkerheten till elva miljoner kr. Nuvarande säkerhet förvaras hos Länsstyrelsen i Jönköpings län och beslut om den togs i Mark- och miljödomstolens mål nummer M 4396-15. Behovet av säkerhet förändras emellertid över tid allteftersom sluttäckning av avslutade deponidelar sker.

Bolaget föreslår därför att säkerheten för den verksamhet som ansökan avser ska bestämmas till dels ett grundbelopp om 10 880 000 kr såvitt avser utgifter för drift och skötsel under efterbehandlingsfasen, dels ett tilläggsbelopp om initialt 13 440 000 kr avseende efterbehandling av sådana deponiytor som för närvarande inte är sluttäckta.

Tilläggsbeloppet ska - om inte tillsynsmyndigheten för visst år beslutar annat - bestämmas minst en gång varje år avseende sådana ytor som är öppna eller kommer att öppnas under det kommande året. Tilläggsbeloppet baseras på en kostnad för efterbehandling om 475 kr/m² för deponier för farligt avfall respektive 175 kr/m² för deponier för annat avfall än farligt avfall. Säkerheten föreslås kunna reduceras i takt med att sluttäckning sker efter godkännande av tillsynsmyndigheten.

INKOMNA YTTRANDEN

Naturvårdsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Havs- och vattenmyndigheten har avstått från att yttra sig.

Vetlanda kommun, bygg- och miljönämnden anser att det är viktigt att verksamhetskoder framgår så att det inte uppstår några tveksamheter om vad verksamheten omfattar och det tillsynsbehov som följer därav samt hur framtida tillsynsavgift ska beräknas. Nämnden har redovisat vilka koder som den anser är tillämpliga. Nämnden vill också att avfallstyper redovisas med sexsiffrig kod.

Bolaget bör utreda lakvattenspridningen västerut genom utökad grundvattenkontroll. Undersökningen bör ske i samråd med tillsynsmyndigheten.

Nämnden delar bolagets yrkande om att fortsatt få släppa uppsamlat lakvatten från anläggningens delar som hanterar icke-farligt avfall till det allmänna reningsverket, dock förutsatt att lakvattnet uppfyller kommunens anslutningspolicy. Nämnden ställer sig positiv till att bolaget fortsatt bör söka alternativ till denna anslutning, d.v.s. ett lokalt omhändertagande. När det gäller analyserade parametrar i utgående vatten ansåg nämndens representant vid huvudförhandlingen att omfattningen är tillräcklig utifrån nuvarande kunskap.

Nämnden bedömer att det finns en tveksamhet till om ansökan omfattar överföringsledningarna av lakvatten och gas från anläggningen till kommunala nät i Vetlanda. Överföringsledningarna bör inte ses som enskilda fristående verksamheter utan ska ingå i ansökan varvid teknisk beskrivning ska upprättas, miljökonsekvensbeskrivningen kompletteras och egenkontrollen redovisas. Anslutningspunktens exakta läge till annan juridisk enhet/verksamhet ska redovisas på lämpligt kartmaterial (t. ex. servispunkt på ledningskarta). Vid huvudförhandlingen framfördes att överföringsledningen bör prövas av domstolen då det kan bli så att lakvatten passerar ett vattenskyddsområde.

Nämnden anser att risken för oförutsedda utsläpp av förorenande ämnen till dagvattnet från transporter och avfallshantering är så pass stor att bolaget bör anlägga en eller flera dagvattenbehandlingsanläggningar (dammar) med slam/oljeavskiljning för det dagvatten som samlas upp och avleds via ledningsnät och diken. Här bör särskilt nämnas säkerheten kring infarten till anläggningen.

Bolaget bör i sin ansökan ta med det område som idag disponeras av Ragn-Sells AB även om bolaget inte har rådighet över detta område idag. Detta för att undvika onödig prövning enligt miljöbalken om det skulle bli aktuellt att Ragn-Sells AB lämnar området och att det då finns behov av att utveckla avfallsanläggningen österut eller om man skulle få behov av ett samutnyttjande av området. Idag finns det dessutom en infart med våg till deponiområdet från öster som borde ingå i verksamhetsområdet.

Nämnden bedömer att topografianpassning av avslutade deponidelar inte är nödvändig inom alla delar av anläggningen. För att spara på tillgängliga deponiresurser

(ytor) och för att få en ändamålsenlig sluttäckning så bör bolaget tillåtas deponera med en högre fyllnadshöjd inom låglänta delar av anläggningen än vad som angetts i ansökan. Nämnden bedömer att man istället för angiven högsta fyllnadshöjd över naturlig marknivå anger fyllnadsnivån som högsta tillåtna plushöjd (deponi, exklusive sluttäckningskonstruktionen).

Nämnden bedömer att utnyttjande av avslutade delar av deponin inte får ske om det finns risk att deponikonstruktionen äventyras eller ger upphov till svårigheter att kontrollera eller åtgärda avslutade delar.

Nämnden gör bedömningen att de av nämnden beslutade föreläggandena om åtgärder, försiktighetsmått och avgifter avseende Flishults avfallsanläggning, deponin för icke-farligt avfall, Måslanda och f.d. planreaktorn upphör att gälla i samband med att dom meddelas i tillståndsärendet. Pågående anmälnings-/utredningsärenden som inte regleras i domen och som ej avslutats när dom meddelats kommer att föras över till tillsynsmyndigheten för verksamheten. Eventuella kvarvarande anmälnings-/utredningsärenden som bedöms ha reglerats i domen kommer att avslutas utan erinran och med hänvisning till gällande dom.

Bygg- och miljönämnden anser att skyddspumpning av lakvattenförorenat grundvatten ska återupptas. Nämnden menar att bolaget ska utreda lämpligt pumpningsförfarande. Initialt bör dock grundvatten pumpas under några år i sådan omfattning att förorenat grundvatten som spridits sedan 2010, då pumpning upphörde, återförs. Grundvattenkontroll bör utökas och redovisas i miljörapporterna.

Nämndens representant vid huvudförhandlingen menar att den lakvattenspridning som är västerut har två spridningsvägar. Dels ner genom det täta materialet, och dels den horisontella spridningen som går genom ett helt annat material som inte alls är så tätt. Transporten kan då gå på några månader.

Nämnden vill att utsläppsvillkor (villkor 5) ska utformas som rullande medelvärde, i första hand över tre månader och i andra hand sex månader. Nämnden vill också ha ett villkor angående bräddning och anser att villkoret ska kompletteras med att bräddat lakvatten ska genomgå reningsbehandling med metod som ska bestämmas i samråd med tillsynsmyndigheten. Vidare bör det finnas ett förtydligande till villkorsförslag 3 och 4 om att icke förorenat vatten ska avledas till recipienten.

***Bolaget** har bemött miljönämnden, sammanfattningsvis enligt följande. Bolaget motsätter sig att verksamhetskoder anges i tillståndet, med hänvisning till att det saknas lagkrav på det, inte krävs enligt praxis, att det inte innebär ökad tydlighet utan kan medföra tillämpningsproblem för såväl tillsynsmyndigheter som verksamhetsutövaren, bl.a. då de kommer att ändras över tid.*

Bolaget anser att tillståndet kan preciseras i tillräcklig grad och relevanta villkor föreskrivas till skydd för människors hälsa och miljön utan ytterligare precisering av avfallskategorierna genom angivande av sexsiffriga avfallskoder.

Ledningarna är följdverksamheter enligt 16 kap. 7 § miljöbalken och de omfattas således inte av den verksamhet till vilken bolaget söker tillstånd. Ledningen bedöms inte ge upphov till några miljökonsekvenser utöver de som redovisats i miljökonsekvensbeskrivningen såvitt avser deponigashantering.

Verksamhetens utsläppsberedskap och de reningsanordningar som finns monterade i dagvattenbrunnar ger en god beredskap och viss kontinuerlig rening av mindre diffusa utsläpp men bedöms inte ge tillräcklig säkerhet vid ett större utsläpp till dagvattensystemet. Mot bakgrund av de risker för oförutsedda utsläpp av förorenande ämnen till dagvattnet som nämnden nämner avser bolaget utreda omfattningen av föroreningsriskerna och, om sådana risker visar sig vara beaktansvärda, hur dagvatten från ytorna kring anläggningens infart bäst bör hanteras. Bolaget anser att detta arbete bör bedrivas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Bolaget anser att det område som innefattas i tillståndsansökan är tillräckligt för den verksamhet till vilken tillstånd söks.

Bolaget har inte något att erinra mot att en högsta tillåten plushöjd för deponin, exklusive sluttäckningskonstruktionen, fastställs. Plushöjden, exklusive sluttäckningskonstruktion, bör fastställas till + 23 m över anläggningens referenspunkt.

Bolaget anför att det står verksamhetsutövaren fritt att ta det nya tillståndet i anspråk eller att fortsätta verksamheten i enlighet med gällande tillstånd (MÖD 2004:76 och MÖD 2014:44). Det åligger alltså bolaget att från och med det att bolaget tar det nya miljötillståndet i anspråk att följa vad som anges i det nya tillståndet. Vid samma tidpunkt upphör äldre tillsynsbeslut att gälla såvitt de avser den verksamhet som omfattas av det nya miljötillståndet. Hur pågående anmälnings-/utredningsärenden ska hanteras bör parterna kunna lösa i samförstånd.

Njudung Energi anser vad gäller skyddspumpning och grundvattenutredning i första hand att det är tillräckligt med det åtgärdsprogram som bolaget har föreslagit. I andra hand bör frågan om det lakvattenförorenade grundvattnet utredas ytterligare och sättas på en treårig provotid. Redovisningen bör göras till mark- och miljödomstolen.

Ifråga om utsläppsvillkor kan bolaget godta rullande sexmånaders medelvärde, med tillägg enligt ovan refererade villkorsförslag.

Länsstyrelsen i Jönköpings län anser att ett kommunalt reningsverk inte bör belastas med lakvatten från en deponi i onödan. Många föroreningar i lakvattnet är inte behandlingsbara i reningsverket. En mer omfattande karakterisering bör göras. Alla ämnen på förekommande listor över ämnen med risk för påverkan på recipient har inte tagits med. Hanteringen av lakvattnet är enligt länsstyrelsen en stor och

viktig fråga som bör utredas och avgöras i samband med tillståndsprövningen och länsstyrelsen förordar utredning av lokalt omhändertagande av lakvattnet. Om inte villkor kan föreskriva så bör lakvattenfrågan sättas på provotid på högst tre år.

Länsstyrelsen ser allvarligt på att bolaget i miljökonsekvensbeskrivningen angett att utläckage av lakvatten sker och anser att spridningens utbredning måste klarläggas och att en tydlig åtgärdsplan, som visar hur ett fortsatt lakvattenläckage kan förhindras, ska redovisas innan ett eventuellt tillstånd till utökad verksamhet kan ges. Länsstyrelsen anser därför att ett villkor om fortsatt utredning och åtgärdsplan bör föreskrivas.

Ett sådant villkor kan utformas på sådant sätt att ”bolaget ska inkomma till tillsynsmyndigheten med ett förslag till utredningsprogram avseende lakvattnets påverkan på grundvattnet och förslag till åtgärdsplan senast ett visst datum”. Enligt Länsstyrelsen bör en sådan utredning innehålla en inledande mer omfattande karakterisering med de parametrar som normalt ingår i kontrollen av lakvattnet plus de prioriterade ämnena samt de särskilt farliga ämnen som finns i Havs- och vattenmyndighetens föreskrifter HVMFS 2015:4. Karakteriseringen bör göras i grundvattenrör som är placerade på olika avstånd nedströms anläggningen. Utredningen bör också omfatta en löpande provtagning (4 gånger per år) i observationspunkter (de punkter bolaget redan föreslagit med tillägg av ytterligare ett rör längre nedströms anläggningen) med analysparametrar och provtagnings frekvens. I åtgärdsplanen bör bl.a. ingå de åtgärder bolaget avser vidta vid konstaterat förhöjda halter i provtagningspunkterna. Frågan om återupptagning av skyddspumpning bör utredas och eventuellt ingå i bolagets förslag till åtgärdsplan.

Länsstyrelsen ger följande kommentarer till föreslagna villkor

Villkor 2.

Länsstyrelsen anser att vissa typer av elavfall bör förvaras skyddat från nederbörd så som t.ex. trasigt elavfall. Annat elavfall som t.ex. vitvaror som är hela kan förvaras oskyddat. Övriga avfall som nämns i villkoret kan förvaras oskyddat från nederbörd men uppkommet lakvatten bör tas omhand vilket innebär att ytan bör vara tät och någon form av invallning bör finnas. Länsstyrelsen har preciserat att även kemiska produkter ska hållas invallade med invallning motsvarande största behållarens volym plus 10 % av övriga behållares sammanlagda volym. Lakvatten från lagring av farligt avfall som får deponeras på icke-farligt avfall ska samlas upp och avledas till behandlingssystemet för lakvatten från farligt avfallsdeponin.

Villkor 4.

Länsstyrelsen vidhåller att de nuvarande begränsningsvärdena, för samtliga parametrar, för utsläpp av behandlat lakvatten från deponin för farligt avfall och förorenat vatten från tillhörande ytor för mottagning, mellanlagring och behandling av farligt avfall som avleds till recipient bör gälla fortsättningsvis. Begränsningsvärde för nitrit-nitratkväve kan dock tas bort. Utsläppen av de i vattendirektivet särskilt utpekade farliga ämnena PCB och PAH bör minimeras. Länsstyrelsens föreslagna begränsningsvärden bedöms kunna innehållas.

Villkor 5.

Länsstyrelsen vidhåller att frågan om lakvattenhanteringen från deponin för icke-farligt avfall utreds under en provotid genom karakterisering och utredning om lämplig behandlingsmetod och recipient. Länsstyrelsen har inget att erinra mot bolagets förslag till begränsningsvärden under en sådan provotid. Länsstyrelsen anser dock att kvartalsmedelvärde bör gälla då tiden mellan ett eventuellt över-skridande och bolagets åtgärder då blir kortare.

Villkor angående PFAS

Länsstyrelsen ser positivt på att bolaget följer och stöttar teknikutvecklingen och deltar i projekt om förekomst av PFAS. Länsstyrelsen anser att det i nuläget kan räcka med att PFAS tas med i kontroll-programmen för deponierna för icke-farligt avfall och farligt avfall (ytvatten, grundvatten och lakvatten). Länsstyrelsen anser vidare att när mer kunskap erhållits om PFAS kan det finnas anledning till att föreskriva villkor om begränsningsvärde för parametern. Enligt 22:25 3 st. MB kan en sådan villkorsskrivning delegeras till tillsynsmyndigheten.

Ytterligare villkor

Om mark- och miljödomstolen avser att ge tillstånd yrkar länsstyrelsen tillägg till villkoren och bedömer därutöver att nuvarande begränsningsvärden för utsläpp av behandlat lakvatten avseende farligt avfall ska gälla även fortsättningsvis.

- Att förorenat vatten från lagrings- och behandlingsytor för icke-farligt avfall ska samlas upp och avledas till lakvattensystemet för icke-farligt avfall.
- Att verksamheten ska bedrivas så att lukt, nedskräpning, damning eller förekomst av skadedjur förhindras och om störningar uppstår till följd av verksamheten ska skyddsåtgärder vidtas i samråd med tillsynsmyndigheten.
- Att bolaget fortlöpande ska identifiera risk för händelser som kan vålla skador på människors hälsa och den yttre miljön. Tillgång till och omhändertagande av släckmedel ska ingå i riskanalysen. Arbetet ska ske i samråd med sakkunnig med god kompetens inom området. Analysen ska även innefatta förslag på riskreducerande åtgärder. Bolagets ställningstagande till vilka åtgärder som behöver vidtas ska anges i en åtgärdsplan som ska följas upp och revideras vid behov,
- Att bolaget i samråd med Räddningstjänsten ska upprätta en dokumenterad plan för lagring av brännbart avfall. Planen ska syfta till att minimera risken för självuppvärmning och självantändning, detektera och begränsa spridning av brand och möjliggöra en effektiv släckinsats.
- Att bolaget i samråd med Räddningstjänsten upprättar en insatsplan med åtgärder för att bekämpa uppkommen brand inklusive övningsverksamhet.
- Att fungerande utrustning för brandsläckning och sanering samt släckmedel för brandbekämpning ska finnas lätt tillgängligt.
- Att dammar ska dimensioneras så att bräddning till omgivningen inte sker vid extrem väderlek.

Bolagets förslag till bräddningsvillkor är svårt att följa och att följa upp.

- Att bolaget senast sex veckor innan införande av ny avfallsbehandlingsmetod redovisar till tillsynsmyndigheten behandlingsteknik, skyddsåtgärder, reningsteknik samt påverkan på miljön. Länsstyrelsen har inget att erinra mot bolagets förslag på tillägg till Länsstyrelsens föreslagna villkor angående nya avfallsbehandlingsmetoder.

***Bolaget** har bedömt att en fortsatt avledning till det allmänna reningsverket, för vilket bolaget är huvudman, av flera skäl är mest ändamålsenlig. En avledning direkt till recipient inte är att föredra ur ett miljömässigt perspektiv eftersom det skulle kunna medföra ytterligare påverkan på recipienten (som är ett dike med litet flöde)). Dessutom skulle bolaget förorsakas betydande kostnader för att anlägga en ny reningsanläggning för lakvattnet. Det är inte rimligt med hänsyn till att den ändamålsenlig reningsanläggning redan finns vid det allmänna reningsverket och till den obefintliga miljönyttan av en ny reningsanläggning. Eftersom en utökad lokal rening och avledning till recipienten inte bedöms vara lämplig har bolaget följaktligen varken föreslagit någon sådan eller villkor för sådan avledning.*

Såvitt avser ytvattenpåverkan följer av redovisningen i miljökonsekvensbeskrivningen att viss påverkan förvisso kan noteras i ytvatten nedströms anläggningen men att halterna av uppmätta ämnen är låga. Av samma redovisning följer att analyser i referenspunkten uppströms anläggningen inte tyder på någon märkbar tillförsel via ytvatten från anläggningen till diket som passerar anläggningen. Lakvattenpåverkan på ytvattnet är sålunda mycket liten.

I grundvattnet väster om anläggningen förekommer förhöjda konduktivitetsvärden och salthalter, vilka indikerar att det finns ett utläckagestråk. Detta utläckagestråk är relativt väldefinierat, men det är oklart exakt hur långt detta stråk sträcker sig. Mot bakgrund av den utredning som har inletts i målet kan dock konstateras att risken för påverkan från deponin på grundvattnet bedöms vara "liten" alternativt "mycket liten". Enligt utredningen bedöms inte någon lakvattenpåverkan på grundvattnet ske alls längre bort än ca 500 meter från deponin. Lakvattenpåverkan från deponin på grundvattnet är följaktligen mycket begränsad och, tvärtemot vad länsstyrelsen uppfattat, klarlagd. Bolaget arbetar för övrigt kontinuerligt med frågan och har en ständig dialog i saken med tillsynsmyndigheten. En geolog med stor kompetens och erfarenhet av grundvattenfrågor har nyligen anställts av bolaget varefter har beslutats att en funktionskontroll av provtagningsbrunnarna ska genomföras. Syftet är att säkerställa att brunnarna fungerar som de ska. Arbetet har redan påbörjats men tar tid. Inställningen till skyddspumpning m.m. framgår av kommentar till bygg- och miljönämndens yttrande ovan.

Ifråga om bräddningsvillkor påpekar bolaget att villkor inte bör utformas som länsstyrelsen har föreslagit, men att bolaget har vidtagit åtgärder för att klara ett 100-årsregn.

Bolaget anser inte att en delegation angående PFAS är nödvändig.

Högländets räddningstjänstförbund har kommenterat att ökade transporter medför ökade olycksrisker på bl.a. väg 127 och särskilt frånvaron av skyddsanordningar vid Emåbron. Emån utgör vattentäkt för Vetlanda. Högländets räddningstjänstförbund anser att en insatsplanering för räddningsinsatser bör tas fram gemensamt mellan räddningstjänstförbundet och bolaget. Insatsplaneringen ska kunna nyttjas vid händelser som leder till räddningsinsats.

***Bolaget** har inte något att invända mot att en sådan insatsplanering äger rum.*

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har hållit huvudförhandling och syn i målet den 12 oktober 2016.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen anser att med de kompletteringar som har gjorts bl.a. avseende grundvattenförhållandena, utgör miljökonsekvensbeskrivningen ett tillräckligt underlag för att pröva ansökan. Den kan därför godkännas.

Prövningens avgränsning

Miljönämnden har yrkat att även gas- och avloppsledningar utanför verksamhetsområdet på Fliseryd 1:9 ska ingå i ansökan, och därmed också skulle omfattas av ett nytt tillstånd. Det är sökanden som avgör ansökans omfattning. Sökanden anser att ledningarna utgör s.k. följdverksamheter. Det innebär att en konsekvensanalys av dessa ska ingå, vilket kan påverka tillåtligheten, men följdverksamheter i sig kan inte regleras i villkor. Mark- och miljödomstolen anser att ledningarna inte ska omfattas av tillståndet, utan dessa anläggningar kan ändå omfattas av tillsyn enligt miljöbalken, oberoende av lämnat tillstånd. Det har inte framkommit att ledningarna innebär sådana risker att det påverkar tillåtligheten av sökt verksamhet på Fliseryd 1:9.

Räddningstjänsten har också påpekat risker vid transporter till och från anläggningen, bl.a. vid bro över Emån. Transporterna utgör också följdverksamheter som ska beaktas vid tillåtlighetsprövningen. Domstolen anser att den utökade verksamheten naturligtvis statistiskt sett kan öka olycksrisken på vägar, men att det kan hanteras genom de samråd om insatsplaner m.m. som räddningstjänsten föreslagit. Transporterna från nu prövad verksamhet bedöms inte heller ha avgörande betydelse för bullerstörningar från allmänna vägar. Tillståndet ska alltså enbart avse verksamheter inom fastigheten Fliseryd 1:9.

Tillåtlighet

Verksamhetens tillåtlighet ska bedömas utifrån de allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken samt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken. Därutöver ska bedömas hur miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § miljöbalken uppfylls,

med stöd av antagna miljö kvalitetsmål. Utifrån det som bolaget har redovisat bedömer mark- och miljödomstolen att verksamheten är tillåtlig utifrån nämnda kriterier, särskilt med beaktande av följande aspekter.

Lokalisering

Mark- och miljödomstolen konstaterar att två alternativa lokaliseringar har utretts men att Flishult framstår som den bästa lokaliseringen jämfört med dessa. Det har inte framkommit att nuvarande lokalisering, med vidtagna, planerade och villkorade skyddsåtgärder, skulle medföra några störningar av betydelse i omgivningen, d.v.s. någon olägenhet i miljöbalkens bemärkelse väntas inte uppstå.

Planöverensstämmelse

Den för del av området gällande detaljplanen avser enbart användning av en blivande yta för deponering för folkrace innan deponering påbörjas, och är utan betydelse för tillståndsprövningen. Den sökta verksamheten är i överensstämmelse med områdesbestämmelser och översiktsplan.

Bästa möjliga teknik

Något dokument inom EU som fastlägger bästa tillgängliga teknik i form av bindande BAT-slutsatser i s.k. BREF-dokument för avfallshantering har ännu inte beslutats, utan det rör sig om BREF-dokument som innehåller rekommendationer om vad som kan anses vara bästa tillgängliga teknik. Mark- och miljödomstolen bedömer att för närvarande tillämplig BREF är ”Waste Treatments Industries August 2006”. Den är ganska allmänt hållen men innehåller bl.a. vissa rekommenderade haltintervall för utsläpp av behandlat avloppsvatten från avfallshantering. Ett slutligt förslag till nytt BREF-dokument väntas dock under 2017.

Tillgängligt BREF-utkast innehåller utsläppsvärden för direktutsläpp till vatten för ett antal parametrar i form av haltintervall, samt anvisningar om hur mätning ska ske. Förslaget innebär skärpning av halter i utsläppsvatten jämfört med nuvarande BREF-dokument. De av bolaget yrkade utsläppshalterna för utsläpp av renat lakvatten från farligt avfall ligger mycket under eller i den nedre delen av angivna haltintervall, utom för TOC som ligger över den övre haltgränsen och för totalkväve och oljeindex som är i nivå med den övre gränsen. Av resultatsammanställningen framgår dock att hittills uppmätt TOC-halt som 95-percentil ryms inom

BAT-intervallet. Uppmätt totalkväve ligger dock under haltintervallet och uppgift om oljeindex saknas. Sålunda kan för utsläppet till recipient sägas att bästa tillgängliga teknik tillämpas.

BAT-nivåerna för lakvatten som överförs till det kommunala reningsverket innehålls för de av bolaget yrkade halterna för tungmetaller, men koppar och krom ligger då vid den övre intervallgränsen. De faktiskt förekommande halterna (95-percentil) är dock betydligt lägre. Det kan därför vara lämpligt att sätta villkor så att även troligen kommande BAT-nivåer med säkerhet innehålls, mer om det nedan.

Miljö kvalitetsnormer

Bolaget har med olika beräkningar visat att utsläppen inte kommer att påverka recipientförhållandena på sådant sätt att statusen hos aktuella vattenförekomster påverkas på något betydande sätt. Bolaget har vid huvudförhandlingen uppgett att inga kvalitetsfaktorer kommer att få försämrade klassning.

Miljömål

Ansökan innehåller ingen avstämning mot de nationella och regionala miljömålen. Domstolen konstaterar dock att de miljömål som har bäring på verksamheten i stort är ”Grundvatten av god kvalitet” och preciseringen ”Hållbar avfallshantering” inom ”God bebyggd miljö”. ”Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallens påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.” Mark- och miljödomstolen bedömer att bolagets verksamhet bidrar till att förverkliga det sistnämnda målet genom en hög återanvändning av material och att miljöpåverkan av deponeringen bibehålls på en låg nivå, bl.a. genom att begränsa lakvattenpåverkan. Domstolen anser att särskild tonvikt bör läggas på begränsning av påverkan av grundvatten.

Verksamhetskoder

Bolaget har yrkat att verksamhetskoder inte ska anges i domslutet. Domstolen anser att det är lämpligt att ange tillståndets omfattning i klartext då sifferbeteckningar har ändrats och även kan komma att ändras under tillståndets giltighetstid. Däremot ska de verksamheter som utgör industriutsläppsverksamheter anges med koder som

information till Naturvårdsverket för dess vidareanmälningspliktighet till EU, dock inte nödvändigtvis direkt i tillståndsmeningen. Bolaget har enbart yrkat en tillståndsomfattning som anger årlig behandlings- och deponeringsmängd. Vad gäller delverksamheter har bolaget hänvisat till vad som anges i ansökan och det allmänna villkoret. Mark- och miljödomstolen anser att det bör preciseras närmare vad tillståndet avser, men med ett tillägg som öppnar upp för ytterligare behandlingssätt. Detta inskränker dock inte skyldigheten att söka ändringstillstånd för nya processer som är tillståndspliktiga i sig.

Det kan också konstateras att miljöprövningsförordningen har omarbetats och att verksamhetskoder delvis har ändrats från årsskiftet 2016/2017 genom förordning (2016:1188) jämfört med de verksamhetskoder som bolaget har redovisat. Enligt övergångsbestämmelser ska tillståndsmål som inletts före ikraftträdandet handläggas enligt äldre bestämmelser. I tillståndstexten bör verksamhetsdelar anges utan koder för att undvika förväxling. Det kan därutöver konstateras att begreppet mellanlagring av avfall inte längre används i förordningstext. Med hänvisning till övergångsbestämmelsen för nämnda förordning kan begreppet ändå användas i domslutet.

Tillståndets omfattning avseende avfallstyper

Enligt 22 kap. 25 a § miljöbalken ska ett tillstånd till återvinning, bortskaffning och lagring i samband med sådan behandling innehålla förteckning över kategorier och totala mängder avfall som får lagras, återvinnas respektive bortskaffas. Några i lagstiftningen definierade avfallskategorier finns inte längre, varför bolaget har gett förslag på avfallsslag genom koder enligt avfallsförordningen, vilket överensstämmer med kraven i 36 § förordningen (2001:512) om deponering av avfall. De flesta typer täcks in, med ett par undantag. För att motverka risken för att koder ändras över tid bör i tillståndet i klartext anges de avfallstyper som inte omfattas.

Prövotider

Under målets handläggning har länsstyrelsen yrkat prövotid för utredning under högst tre år av lokalt omhändertagande av det lakvatten som nu överförs till det kommunala avloppsreningsverket. Nämnden har däremot accepterat fortsatt överföring. Nämnden har yrkat fortsatt utredning om grundvattenpåverkan.

Länsstyrelsen synes dock i fråga om grundvattenpåverkan i första hand förorda utredningsvillkor och delegering till tillsynsmyndigheten att besluta om eventuella ytterligare åtgärder beträffande grundvattenpåverkan. Bolaget har motsatt sig provotid i fråga om lakvattenöverföringen, men kan i andra hand acceptera en provotid under tre år avseende fortsatt utredning av grundvattenpåverkan.

Lakvattenöverföring

Mark- och miljödomstolen delar länsstyrelsens syn på att principiellt sett bör inte lakvatten från avfallsdeponier ledas till det kommunala reningsverket för att inte belastas med ovidkommande ämnen som inte ett kommunalt reningsverk är konstruerat för att rena och med hänsyn till risken för kontaminering av kommunalt slam, om det ska användas för odlingsändamål. Det kan därför finnas skäl att överväga en provotid för att närmare utreda förutsättningarna för lokalt omhändertagande. Det ska dock göras en skälighetsbedömning. Det har inte framkommit några konkreta risker med nuvarande hantering, som t.ex. skulle innebära att utsläppen från reningsverket riskerar att medföra några överskridanden av miljökvalitetsnormer för vatten. Den i miljökonsekvensbeskrivningen beräknade haltökningen i Emån till följd av det överförda lakvattnet, utan hänsyn till eventuell avskiljning i reningsverket, för exempelvis bly, 0,0005 µg/l, kan jämföras med miljökvalitetsnormen (enligt direktivet om prioriterade ämnen (2008/105/EG)) som är 1,2 µg/l på årsbasis, d.v.s. ett påslag med mindre än en promille. För koppar, med genomsnittlig haltökning om 0,008 µg/l, kan jämförelse göras med bedömningsgrunden för ”god status” enligt Havs- och vattenmyndigheten på 0,5 µg/l, d.v.s. ett haltpåslag med någon procent.

För analyserade metaller i det vatten som överförs till reningsverket ligger halterna överlag i nivå med bedömningsgrunderna för ytvatten (nickel dock något högt) och alla metaller ligger under rekommenderade intervall för sannolikt kommande BAT-AEL-värden för direktutsläpp till ytvatten. Det finns alltså inte något formellt behov av långtgående lokal rening med avseende på dessa ämnen. Länsstyrelsens främsta skäl för fortsatt utredning är dock att mer ingående analyser av andra särskilt farliga ämnen bör göras. Det har dock inte framkommit att ansvariga för reningsverket hyser farhågor för att ta emot lakvattnet utifrån risken att utsläpp av särskilt farliga

ämnen skulle vara påtaglig. Lakvattnet har inte tillväxtbegränsande egenskaper och halten av PFOS är mycket låg.

Fördelen med överföring till befintligt reningsverk är att reningen av kväve- och fosforföreningar samt lättnedbrutet organiskt material kan ha skalfördelar jämfört med ett lokalt reningsverk.

Mark- och miljödomstolen anser att det inte för närvarande bedöms vara skäligt att kräva lokalt omhändertagande av lakvatten från hantering och deponering av icke-farligt avfall. Icke-farligt avfall bör normalt inte förväntas innehålla särskilt farliga ämnen av någon betydelse. Med nuvarande avfallssortering och deponeringskrav torde framtida lakvatten inte medföra stora föroreningsrisker, utan det är närmast lakvatten från tidigare avfallsdeponering som kan ha betydelse. Därmed finns inte skäl att sätta frågan på provotid. Det bör dock villkoras att analys av särskilt farliga ämnen ska ske, med delegation till tillsynsmyndigheten om eventuella åtgärder alternativt omprövning om halter av sådana ämnen skulle påvisas i icke obetydlig omfattning.

Grundvattenpåverkan

En provotid på tre år har yrkats av bolaget i andra hand, som ett alternativ till de av nämnden och länsstyrelsen yrkade utredningarna med framtagande av åtgärdsprogram, med bl.a. återupptagen pumpning av grundvatten.

Mark- och miljödomstolen uppfattar bolagets inställning som att lakvattenpåverkan av grundvattnet inte kan ske längre än till våtmarken i väster på ca 500 m avstånd, eftersom det där är ett utströmningsområde. Bolaget har angett att tiden för lakvattnet att nå det området uppskattas till ca 50 år, men har åtagit sig att anlägga nya provtagningsrör strax uppströms våtmarken för att belägga beräkningsmodellen för grundvattenströmning och därvid notera lagerföljder m.m. Bolaget anser vidare att lakvattenföreningar binds och fördröjs av den geologiska barriären och att återupptagen pumpning inte är nödvändig eller skälig. Nämnden har ifrågasatt fördröjningstiden, som nämnden anser vara väsentligen kortare. Bolaget har angett att berggrunden inte har hög sprickighet, likväl anges att en sprick-/svaghetszon förekommer mellan anläggningen och våtmarken.

Mark- och miljödomstolen anser att viss osäkerhet råder om de geologiska förutsättningarna för lakvattentransport. Påverkat grundvatten har påträffats halvvägs till utströmningsområdet. Det innebär att den geologiska barriär som bolaget vill tillgodoräkna sig befinner sig utanför verksamhetsområdet. Det är enligt domstolens uppfattning inte acceptabelt att tillåta vidarespridning av förorenat lakvatten när det finns en metod att begränsa spridningen via pumpning av lakvattenpåverkat grundvatten. Bolaget har inte styrkt sina utlåtanden om att kostnaderna för pumpning och ökad lakvattenhantering skulle vara oskäligen. Eftersom det är ett begränsat tillrinningsområde, nära vattendelaren, bör det vara möjligt att balansera uttaget av grundvatten så att genomströmmande lakvatten från deponierna skärs av, utan att grundvattennivån sänks av i sådan omfattning att grundvattenströmmen vänds från utströmningsområdet eller att lakvattnet tränger längre ned i sprickor i berget. Det är inte heller närmare klarlagt om läckaget av lakvattnet till grundvattnet hänförs till en särskild del av deponiområdet och om det i så fall vore möjligt att genom t.ex. förstärkt täckning skulle kunna minska lakvattenbildningen. Det kan innebära behov av ytterligare grundvattenrör eller att tidigare grundvattenrör åter provtas. Det blir en fråga för bolaget att ta fram ett provtagningsprogram som först efter samråd med tillsynsmyndigheten kan verkställas.

Frågan är av sådan dignitet att den inte bör hanteras enbart som fortsatt utredning och delegering av eventuella beslut, vilket bolagets och remissinstansernas förstahandsyrkande torde innebära, d.v.s. bolagets andrahandsyrkandena bör bifallas. Detta är alltså frågor som lämpligen bör utredas noggrannare under en provotid, under vilken även provpumpningar bör företas

Villkor

Bolagets yrkade villkor kan fastställas med följande undantag och kommentarer, i de fall där meningsmotsättningar har kvarstått.

Invallningar och nederbördsskydd

Bolaget har föreslagit en rad undantag från huvudregeln om nederbördsskydd. Mark- och miljödomstolen anser att det inte går att utifrån ingivet underlag göra en generell bedömning av möjligheten att medge undantag för vissa farliga avfall, slam, askor och blästersand från att skyddas för nederbörd, då t.ex. lagnings-

egenskaper och hur dessa påverkar utfällning i lakvattenreningssystem inte har redovisats närmare. Exempelvis kan lakvatten från askor förmodas kunna ge upphov till mycket höga pH-värden. Dessa frågor bör kunna hanteras genom den punkten i villkoret om att tillsynsmyndigheten får medge undantag från kravet på nederbördsskydd avseende visst avfall, efter att riskanalys utförts av bolaget.

Utsläpp till recipient

För utsläppet av behandlat lakvatten från hantering och deponering av farligt avfall bör villkor sättas med hänsyn till att utsläppet sker satsvis efter kontroll av föroreningshalter. Genom att hela verksamheten tillståndsprövas på nytt görs en bedömning av behovet av utsläppsvillkor utifrån nuvarande förutsättningar, oberoende av befintliga villkor. Bolaget har beskrivit att utsläpp inte sker förrän det visats att villkorade halter kommer att underskrids. Det finns då möjlighet att vidta ytterligare åtgärder innan utsläpp sker. Härigenom bör risk för överskridanden av angivna villkorshalter vara liten. Med tanke på att villkorsnivåerna föreslagits vara direkt straffsanktionerade bör det finnas en marginal vad som normalt kan åstadkommas, men det ligger i bolagets intresse att hålla halterna så låga som möjligt. Domstolen ser inte behov av att bibehålla en villkorskonstruktion med medelvärde av tre omgångar då den kan vara svår att tillämpa, även om den skulle innebära incitament för lägre genomsnittshalter. Förfaringssättet förutsätter dock att provet är representativt för hela tömningsförloppet och att t.ex. uppvirvling och återlösning inte har uppstått under väntan på analysresultat. Domstolen har även övervägt att föreskriva mängdvillkor som utsläppsmängd per år av respektive kontrollparameter, men anser med hänsyn till utsläppssättet att direkt straffsanktionerade haltvillkor är tillräckligt.

Bolaget har motiverat sina villkorsförslag med att det ska finnas skäliga säkerhetsmarginaler, men har inte närmare angett vilka principer som då har tillämpats. Haltnivåerna bör enligt domstolens mening sättas efter jämförelse med vad som har presterats som 95-percentil för perioden 2007-2014, med visst påslag för att erhålla en nivå som med stor säkerhet inte innebär överskridande på grund av enbart statistisk variation. Hänsyn bör också tas till att avfallssammansättningen kan variera över tid, vilket motiverar större marginaler än vid t.ex. processindustriutsläpp med väldefinierad och styrbar reningsteknik, men hänsyn bör också tas till att utform-

ningen av deponin ska verka för minimering av framtida lakvattenbildning, vilket dock inte nödvändigtvis medför lägre halter. Det kan konstateras att hittills gällande villkorsnivåer har satts utifrån jämförelser med miljö kvalitetsnormer, nolleffekt-nivåer och/eller nivåer för otjänligt dricksvatten, d.v.s. vad som kan sägas vara miljömässigt motiverat. Någon vägning av vad som är tekniskt möjligt synes dock inte vara gjord. Med de nu tillkomna ytterligare analysresultaten finns ett större underlag för att bedöma vad anläggningen faktiskt kan prestera. En avstämning av redovisade 95-percentiler mot hittillsvarande och av bolaget yrkade villkorsnivåer visar att flertalet kontrollparametrar ligger på en rimlig nivå, med i några fall relativt stora marginaler, men för några kontrollparametrar behöver ett närmare resonemang om villkorsnivån föras.

Totalkväve

Yrkad nivå är samma som hittillsvarande villkor, 30 mg/l. Medelvärde 2007-2014 är dock 1 mg/l, och 95-percentilen ligger på 2 mg/l och maximal 95-percentil ett enskilt år är drygt 3 mg/l. Med hänsyn till de höga kraven på kväveutsläpp från bl.a. kommunala reningsverk framstår en marginal på mer än 10 gånger oskäligt hög. Ett villkor på 15 mg/l är mer rimligt och innehåller fortfarande mycket stor marginal mot förväntat. Domstolen delar länsstyrelsens syn på att befintligt villkor för nitrat/nitritkväve kan tas bort.

Totalfosfor

Även för totalfosfor är marginalen till 95-percentilen (0,09 mg/l) mer än 10 gånger. Villkorets styrande funktion kan då ifrågasättas. Fosfor är vanligen den begränsande tillväxtfaktorn i limniska ekosystem och utsläpp bör begränsas så långt som möjligt. Ett värde på 0,5 mg/l framstår som mycket osannolikt för överskridande.

TOC

Marginalen till 95-percentilen är ca fyra gånger. Det är dock oklart vad TOC-värdet har för miljömässig påverkan. Den föreslagna villkorsnivån kan ändå tolereras.

Klorid

Föreslaget villkor, 500 mg/l, är ca fem gånger högre än 95-percentilen för hela mätperioden och även för enskilt år. Villkorsnivån ligger strax under den noll-

effektnivå som har framkommit i andra prövningar. En något större marginal till påverkan bör eftersträvas varför ett villkor på 400 mg/l är rimligt.

Kadmium

Marginalen mellan 95-percentil och föreslaget villkor är 7 gånger. Det har uppträtt någon enstaka hög halt de senaste åren men mer än 80 % av proven har legat under detektionsgräns (vanligen 0,25 µg/l). Det tidigare tremånadersvärdet är mer rimligt även för enstaka prov, för att hålla nere kadmiumbelastningen.

Kvicksilver

Motsvarande resonemang kan föras som för kadmium, men detektionsgränsen överskreds bara vid två tillfällen av 47, varav ett tangerade detektionsgränsen (0,01 µg/l) och det andra skedde för ca tio år sedan.

PAH och PCB

Bolaget har yrkat en femfaldig ökning av villkorsnivåer för PAH, PCB. Något motiv för detta har inte framkommit. Detektionsgränsen för PCB har varit 0,002 µg/l eller lägre, men något fall upp till 0,0037 µg/l, d.v.s. detektionsgränsen har varit högre än villkoret. Samma förhållande gäller för PAH-er där standardanalyser har detektionsgränser högre än hittills villkorat. För denna typ av prov finns inte skäl att kräva mer långtgående analyser än enligt standardutbudet. Det framstår då som rimligt att av analystekniska skäl bifalla bolagets yrkande.

Utsläppskontroll

Mark- och miljödomstolen uppfattar beskrivningen av provtagningen som att ett stickprov tas och analysresultat inväntas innan tömning av dammen sker. Detta förfarande medför en risk för att provet inte längre är representativt för den utsläppta volymen. Prov för utsläppskontroll bör därför tas i direkt samband med att utsläppet sker. Det ligger inom egenkontrollen att dessutom ta ut prover innan utsläpp sker för att bolaget kan förvissa sig om att utsläpp kan ske utan betydande risk för överträdelse av villkor. Den närmare utformningen av provtagningen bör ske inom ramen för reviderat kontrollprogram, se vidare nedan.

Utsläpp till kommunalt avloppsreningsverk

De redovisade utsläppen via överföringsledning till det kommunala reningsverket visar att uppmätta halter överlag har stora marginaler till föreslagna villkorsnivåer. Begränsningen av vissa parametrar som klorid och sulfat torde främst motiveras för att inte påverkan ska ske på ledningsnätet och har inte någon avgörande betydelse för miljöpåverkan efter utspädning med övrigt kommunalt avlopp varför föreslagna nivåer kan accepteras. Metallinnehållet har däremot större betydelse för påverkan på utsläpp till recipient och på slamkvalitet. Frågan är om det finns skäl att begränsa utsläppet till överföringsledningen utöver vad huvudmannen för reningsverket accepterar. Eftersom avfallsverksamheten och avloppsreningen ingår i samma bolag bör en fristående bedömning av lämpligheten av föreslagna villkorsnivåer göras. Bolaget har hänvisat till en anslutningspolicy för Jönköpings län vad avser haltvillkor. De av bolaget yrkade villkoren överensstämmer med de s.k. varningsvärden som anges i anslutningspolicyn. Varningsvärden anges kunna innebära risk för påverkan på reningsprocesser eller på recipient. De syftar såväl på korttids- som långtidsvärden. Mark- och miljödomstolen tolkar detta som att några betydande säkerhetsmarginaler inte har lagts in i varningsvärdena.

Mark- och miljödomstolen anser att en individualprovning bör göras av villkoren och att anslutningspolicyn inte slaviskt behöver följas, för att inte tillåta större utsläpp än nödvändigt. Eftersom enbart ett års värden har redovisats bör en något större spridning än 95-percentilen för det året beaktas. I de fall det är mer än tio gångers marginal mellan redovisad 95-percentil och villkorsförslag bör en skärpning göras, vilket då avser krom och bly, för vilka bolagets villkorsförslag ligger ca 25 gånger högre än 95-percentilen. Det bör också noteras att villkoret föreskrivs som halvårsmedelvärden vilket gör att enstaka förhöjda halter inte nämnvärt påverkar möjligheten att innehålla villkoren. Domstolen ser inte skäl att korta ner villkorsperioden till kvartal enligt nämndens yrkande. Det ligger i bolagets intresse att inom egenkontrollen följa upp de löpande resultaten på månadsbasis. Det yrkade tillägget om rapportering med kvartalsuppföljning ger tillsynsmyndigheten möjlighet att ingripa innan överträdelse sker av halvårsvillkoren och är främst en kontroll fråga.

Bly och krom

Haltvillkoret bör minskas till en marginal på 10 gånger redovisad 95-percentil.

PFAS

Länsstyrelsen har yrkat att frågan om eventuellt villkor om PFAS ska delegeras till tillsynsmyndigheten. Domstolen anser att det kan bifallas då kunskapsläget ännu inte är tillräckligt för avgörande, men då det rör sig om enstaka parameter kan delegering vara acceptabel. Även om inledande mätningar har visat låga halter behöver förekomsten undersökas ytterligare vilket också görs enligt bolagets redogörelse för medverkan i projekt om det.

Utsläppskontroll

Även för detta utsläpp bör säkerställas att provtagningen sker på ett representativt sätt. Den närmare utformningen och provtagningsstrategin bör dock hanteras inom ramen för revidering av kontrollprogram i samråd med tillsynsmyndigheten.

Villkor om maximal deponeringshöjd

Bolaget har accepterat nämndens förslag och mark- och miljödomstolen anser att det bör fastställas som villkor. Hänvisning till en referenspunkt bör dock förtydligas med absolut höjd (RH 2000).

Förslag om villkor om dagvattenbehandlingsdammar

Nämnden har föreslagit att dagvattendammar ska anläggas som skydd mot oförutsedda utsläpp till dagvattnet. Bolaget anser att det kan hanteras via riskutredning och samråd med tillsynsmyndigheten. Domstolen anser att detta inte behöver villkoras utan kan hanteras via delegation till tillsynsmyndigheten.

Förslag till villkor om omfattning av lakvattensystemet

Länsstyrelsen har föreslagit villkor om att förorenat vatten från lagrings- och behandlingsytor för icke-farligt avfall ska samlas upp och avledas till lakvattensystemet för icke-farligt avfall. Nämnden har begärt ett förtydligande i villkorsförslag 3 och 4 om att icke-förorenat vatten ska avledas till recipienten. Mark- och miljödomstolen anser att lakvattenbehandlingen inte bör belastas med vatten som inte förväntas vara förorenat. Vissa icke-farliga avfall utan lakningsrisk bör kunna hanteras utan avledning till lakvattensystemet. Detta bör inte regleras i villkor utan

istället behöver en fortlöpande bedömning göras av vilka avfallstyper som kan hanteras utan lakvattenuppsamling. Detta kan ske inom ramen för delgering enligt ovanstående punkt.

Villkor om åtgärder mot vissa störningar

Länsstyrelsen har föreslagit villkor om skyddsåtgärder som utöver villkorsförslag 9 även innefatta skadedjur. Mark- och miljödomstolen anser att det är rimligt och att även åtgärder mot invasiva arter bör planeras.

Villkorsförslag om fortlöpande riskidentifiering m.m.

Länsstyrelsen har föreslagit villkor om att bolaget fortlöpande ska identifiera risker och föreslå åtgärder. Mark- och miljödomstolen anser att detta täcks av 6 § egenkontrollförordningen (1998:901) och inte behöver fastas i villkor.

Villkor om planer upprättade i samråd med räddningstjänsten

Det bör villkoras att insatsplan för brandskydd och andra brandskyddrelaterade åtgärder ska upprättas i samråd med räddningstjänsten, men även tillsynsmyndigheten bör då ingå i samrådet.

Villkor om bräddning

Såväl bolagets som länsstyrelsens förslag till bräddningsvillkor bedöms bli svåra att såväl följa som att följa upp. Det är svårt att på förhand ange under vilka förhållanden som bräddning inte ska inräknas i utsläppsvillkor. Det blir tillsynsmyndigheten som får avgöra det i det enskilda fallet. De närmare anvisningarna som föreslagits om hur tillsynsmyndigheten ska göra bedömningen motsvarar vad som direkt följer av hänsynsreglerna i miljöbalken och behöver då inte anges. Vad beträffar dimensionering av dammarna bör hänsyn tas till 100-årsregn och till prognosticerade klimatförändringar.

Kontroll

Villkoret behöver preciseras ytterligare för att svara mot kraven i 22 kap. 25 § miljöbalken. I fråga om kontroll av utsläppsvillkor behöver revidering ske beträffande provtagningssätt så att villkorens krav på representativitet uppfylls. Vid batchvis provtagning bör t.ex. övervägas provtagning på olika djup och under olika

faser av utpumpningen. De närmare detaljerna bör utformas i samråd med tillsynsmyndigheten.

Delegering

Mark- och miljödomstolen bör bemyndiga tillsynsmyndigheten att besluta om eventuella ytterligare villkor om det behövs utifrån vad som bolaget har föreslagit och som därutöver följer av domskälen ovan, samt beträffande omfattningen av analyser av särskilt farliga och prioriterade ämnen.

Igångsättningstid

Yrkandet om att nya anläggningsdelar ska ha satts igång senast tio år från det att denna dom vunnit laga kraft kan bifallas.

Verkställighetsförordnande

Yrkandet bör medges då det huvudsakligen rör sig om befintlig verksamhet och då ingen har motsatt sig att verkställighetsförordnande medges.

Ekonomisk säkerhet

Mark- och miljödomstolen anser att bolagets grunder till förslag till ekonomisk säkerhet kan godtas, men att föreslagen anvisning om hur säkerheten proportioneras mot den för visst år aktuella deponeringssituationen innebär en alltför omfattande administration. De angivna beloppen per kvadratmeter kan dock accepteras.

Domstolen anser att säkerheten ska avse hela den framtida deponin, men om tydliga etapper kan urskiljas, kan säkerheten anges för närmast aktuell etapp. Det framstår av bolagets redovisning som att en första utbyggnadsetapp planeras om 1 ha för icke-farligt avfall och 0,75 ha för farligt avfall, men i ett senare skede kan 4-5 ha respektive 1 ha bli aktuellt. Domstolen anser att säkerheten nu ska bestämmas för befintlig och närmast kommande etapper. Det blir då 10 880 000 kr för drift och skötsel under efterbehandlingsfasen plus 13 440 000 kr för nu öppna deponiytor plus $(0,75 \text{ ha} \times 10\,000 \text{ m}^2/\text{ha} \times 475 \text{ kr/m}^2)$ plus $(1 \text{ ha} \times 10\,000 \text{ m}^2/\text{ha} \times 175 \text{ kr/m}^2)$ för närmast kommande etapper för farligt respektive icke-farligt avfall, vilket innebär sammanlagt 29 630 000 kr. Detta belopp bör med hänsyn till noggrannheten i ytangivelsen avrundas. När en etapp sluttäckt kan säkerheten reduceras om

sluttäckningen har godkänts av tillsynsmyndigheten. Enligt 16 kap. 3 § 3 st miljöbalken ska säkerheten prövas av tillståndsmyndigheten. Bolaget angav vid huvudförhandlingen att nuvarande säkerhet är i form av en bankgaranti, vilket även fortsatt bör gälla, om inte bolaget presenterar annat godtagbart alternativ.

Övrigt

Bolaget har inte yrkat några villkor om sluttäckning. Någon närmare specifikation av avsedda typer av massor har inte gjorts. Mark- och miljödomstolen anser att det är en fråga för tillsynsmyndigheten att avgöra slutlig utformning av sluttäckningen, vilket följer av 32 § förordning (2001:512) om deponering. Det förutsätter att samråd sker i god tid, bl.a. ifråga om lakbarhet hos sluttäckningsmassor och vid det tillfället rådande praxis. Som en utgångspunkt bör ändå vara att täckmassor generellt sett inte bör vara mer förorenade än de massor som ska täckas. Någon särskild delegering för dessa frågor behövs inte.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)

Överklagande senast den 6 juli 2017.

Cecilia Giese Hagberg

Bruno Bjärnberg

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Bruno Bjärnberg samt de särskilda ledamöterna Anders Forserud och Ola Broberg.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

Hur man överklagar Mark- och miljööverdomstolens avgörande

Den som vill överklaga Mark- och miljööverdomstolens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till Mark- och miljööverdomstolen.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till Mark- och miljööverdomstolen senast den dag som anges i slutet av Mark- och miljööverdomstolens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar Mark- och miljööverdomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningsstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvilla förekommit eller att målets utgång i Mark- och

miljööverdomstolen uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (domstolens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se